

İSPANYA ANAYASA MAHKEMESİNE AMPARO BAŞVURUSUNDA ÖZEL ANAYASAL ÖNEM KRİTERİ*

*The Special Constitutional Relevance Criterion in the Amparo Appeal to the
Spanish Constitutional Court*

Zelal Pelin DOĞAN**

ÖZ

Bu çalışma, İspanya’da anayasa şikâyeti usulünde bir kabul edilebilirlik koşulu olan özel anayasal önem kriterinin İspanya Anayasa Mahkemesi tarafından nasıl uygulandığı konusunda bir inceleme sunmaktadır. Bu amaçla öncelikle İspanya’da amparo başvurusu yolunun genel özellikleri ve başvuru sayısının artması sebebiyle ortaya çıkan iş yükü sorunu ve çözüm önerileri incelenmektedir. İş yükü sorununu çözmek amacıyla 6/2007 sayılı Organik Kanun ile Anayasa Mahkemesi Hakkında Organik Kanun’da değişiklik yapılarak amparo başvurularının taşınması gereken kabul edilebilirlik koşullarında değişiklik yapılmış ve özel anayasal önem kriteri getirilmiştir. Bununla birlikte STC 155/2009 sayılı karar ile bu kriterin uygulanabileceği yedi varsayımsal durum belirlenmiştir. Bu çalışmanın ikinci bölümünde özel anayasal önem kriterinin genel özellikleri bu karar ışığında incelenmekte ve kriterin uygulamasının kapsamı ortaya koyulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca kriterin uygulamasına ilişkin güncel eğilimler ve uygulamaya bağlı sonuçlar da incelenmektedir. İspanya Anayasa Mahkemesinin özel anayasal önem kriterine ilişkin yorumu, amparo başvurusunun genel özellikleri ile ele alınmış ve böyle bir kritere yönelik ihtiyacı ortaya çıkaran iş yükü sorunu, istatistiki veriler ve reform çalışmaları çerçevesinde tartışılmıştır.

* Bu makale, 2021 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü Hukuk Yüksek Lisans Programı kapsamında yazar tarafından savunulan “Bireysel Başvuru Usulünde Önemli Zarar Ölçütü” başlıklı tez çalışmasından yararlanılarak derlenmiş ve hazırlanmıştır.

** Avukat, İstanbul 1 No’lu Barosu; Madrid Carlos III Üniversitesi Kamu Hukuku Yüksek Lisans Öğrencisi, zelalpd@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1742-7903.

Anahtar Kelimeler: İspanya Anayasa Mahkemesi, amparo, anayasa şikâyeti, kabul edilebilirlik kriterleri, özel anayasal önem.

ABSTRACT

This study aims to provide insights into how the Spanish Constitutional Court applies the special constitutional relevance criterion as an admissibility criterion in the constitutional complaint procedure in Spain. For this purpose, the general characteristics of the amparo appeal procedure in Spain, the workload problem arising from the increasing number of applications and the suggestions to solve this problem are primarily examined. To solve the workload problem, the Organic Law on the Constitutional Court was amended by the Organic Law No. 6/2007, modifying the admissibility criteria that must be met when lodging an amparo appeal, and the special constitutional relevance criterion was introduced. In addition, by the decision STC 155/2009, seven hypothetical situations in which this criterion can be applied have been determined. In the second part of this study, the general features of the special constitutional relevance criterion are examined in the light of this decision and the scope of the application of the criterion is tried to be explained. Furthermore, current trends and results related to the application of the criterion are also examined. The interpretation of the Spanish Constitutional Court on the criterion of special constitutional relevance is discussed with the general characteristics of the amparo appeal, and the workload problem that reveals the need for such a criterion is discussed within the framework of statistical data and reform plans.

Keywords: The Spanish Constitutional Court, amparo, constitutional complaint, admissibility criteria, special constitutional relevance.

GİRİŞ

İspanyol hukukçu Aragón Reyes bütün anayasa şikâyeti sürecinin çok problemlili olduğunu söylemektedir. Elias Canetti'nin bir aforizmasına referans vererek önemli olan her şeyin her zaman sorunlu olduğunu belirtir. Anayasa şikâyeti de işte böyle bir çerçevede çok önemlidir ve belki de bu nedenle kendi içinde problemler taşımaktadır. Aragón Reyes anayasa şikâyetinin taşıdığı bu problemlerin, bu hukuk yolunun önemli olmasının yanında kötü yapılandırılmasından kaynaklandığını ifade eder. Anayasa şikâyeti yolunun öneminden kaynaklanan sorunlar zaman içinde çözülebilecek nitelikte olsa da kötü yapılandırılmasından kaynaklanan sorunların hızla çözülmesi gereklidir¹. Onun görüşüne göre anayasa mahkemelerinin önemi nedeniyle, eğer bir gün anayasa şikâyetine ilişkin bir reform ihtiyacı duyulursa ve bir reform yapılırsa ne bu hukuk yolu ortadan kaldırılmalı ne de şimdiye kadar anayasa şikâyeti ile korunan haklar koruma kapsamından çıkarılmalı, aksine bu koruma genişletilmelidir². Anayasa şikâyetinde yaşanan problemlerin en kronik olanı ise iş yüküdür.

Anayasa şikâyetinin ortaya çıkardığı iş yükü problemi bir yandan temel hak ihlallerinin giderilmesi için gereken acil kararların verilmesinde aşırı bir gecikmeye neden olmakta, bir yandan da anayasa yargısında diğer işlevlerin yerine getirilmesinde bir ihmal ve daha büyük bir gecikme yaratmaktadır. Bu durum anayasanın olduğu kadar anayasa mahkemesinin de prestijine zarar vermektedir. Nitekim bir mahkemeden yapabileceklerinden fazlasını beklemek de olanaksızdır. Tam da bu sebeple anayasa şikâyetinin temel hak ve özgürlüklerin ihlali durumunda bireye etkili bir giderim yolu sunmak olan subjektif işlevini anayasayı yorumlamak ve içtihat oluşturmak olan objektif işlevinin yararına olacak şekilde azaltmak gerekmektedir³. İş yükü problemine çözüm olarak anayasa şikâyetine konu yapılabilecek hakların sınırlandırılması pratik bir çözüm değilken anayasa mahkemelerinin yetkilerinin kısıtlanması da mümkün fakat sınırlı bir çözüm sunmaktadır. İç hukuku güçlendirmek ve mahkemelerin kapasite artırımı makul olsa da yeterli olmayabilir. Böyle bir durumda Aragón Reyes'e göre en makul ve gerçekleştirilebilir çözüm,

¹ Aragón Reyes, M. (2003). "Problemas del Recurso de Amparo", *Revista jurídica Universidad Autónoma de Madrid*, S. 8, s. 54.

² a.g.e. s. 56.

³ a.g.e. s. 61.

anayasa şikâyetinde yeni kabul edilebilirlik kriterleri belirlemektir⁴. Aragón Reyes'in anayasa şikâyetinde ortaya çıkan problemlere ilişkin önerdiği bu yaklaşım İspanya'da hayata geçirilmiştir.

Bir anayasa şikâyeti mekanizmasına duyulan ihtiyacın önemi, onu temel hak ve özgürlüklerin korunması sistemi içerisinde aldığı yer itibarıyla ciddi sorunlarla da karşı karşıya bırakmıştır. İspanya'da uzun bir süredir uygulanmakta olan *amparo* yolu da yaşanan sosyal, ekonomik ve hukuki değişikliklere uyarlanma ihtiyacından kurtulamamıştır. İnsan hakları ihlallerinin artması, bu mekanizmaların kullanılmasına ilişkin farkındalığın gelişmesi ve bir iç hukuk yolu olarak uluslararası yargı makamları karşısında tüketilme zorunluluğu *amparo* başvurusu sayısında birikmeye ve bu durum da İspanya Anayasa Mahkemesinde ("Anayasa Mahkemesi" veya "Mahkeme") yapısal bir krize yol açmıştır. *Amparo* başvurusu sayısındaki artış karşısında en pratik çözüm, teşkilat yapısından ziyade kabul edilebilirlik koşullarında yapılacak değişikliklerle yeni bir filtreleme mekanizması geliştirilerek iş yükünü hafifletmeye çalışmak olmuştur. Bu amaçla 2007 yılında getirilen kabul edilebilirlik kriterine göre başvuruların esasının incelenebilmesi için özel anayasal önem taşıması gerekmektedir. Bu çerçevede çalışmanın birinci bölümünde, İspanya Anayasa Mahkemesine yapılan *amparo* başvurusunun genel özellikleri ile Mahkemenin iş yükü sorunu ve bu sorunu çözmeye yönelik olarak sunulan reform önerileri incelenmiş; ikinci bölümünde, *amparo* başvurusu usulünde bir kabul edilebilirlik koşulu olan özel anayasal önem kriterinin kapsamı, uygulaması açıklanmış; bu kriterin kullanımına yönelik İspanya Anayasa Mahkemesinin güncel eğilimleri incelenmiştir.

I. TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN KORUNMASI SİSTEMİNDE İSPANYOL AMPARO BAŞVURUSU

1978 tarihli İspanya Anayasası ("Anayasa"); Almanya, Avusturya, Türkiye, İtalya, Portekiz gibi Avrupa ülkelerine benzer şekilde İspanya Anayasa Mahkemesini tesis etmektedir⁵. Franco rejimi İspanya'nın 1917 Ekim Devrimi'nden sonra Avrupa'da ortaya çıkan demokratik ve sosyal anayasacılık hareketlerine katılmasını geciktirse de 1978 Anayasası

⁴ a.g.e. ss. 60-72.

⁵ García Pelayo, M. (1989). "Estado legal y estado constitucional de derecho en el Tribunal Constitucional Español", *ILANUD*, C. 9-10, S. 23-24, s. 20.

özerk bölgelerden oluşan yönetim biçimi, dört farklı ana diliyle yenilikçi özelliğinin yanında Anayasa'da tanınan temel hak ve özgürlükler açısından da geniş bir korumaya yer vermektedir⁶. Anayasa'da tanınan bu temel hak ve özgürlüklerin korunması için öngörülen anayasal güvencelerden birisi de *amparo*⁷ başvurusudur⁸. Bu *amparo* başvurusunun amacı, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesine karşı anayasal bir koruma sağlamaktır⁹.

A. AMPARO BAŞVURUSUNUN GENEL ÖZELLİKLERİ

1978 Anayasası'nın temel hak ve özgürlükleri düzenleyen "Dördüncü Kısım"ın 53. maddesinin 2. fıkrasına göre, "Her vatandaş, normlar hiyerarşisi ve usul ekonomisi ilkelerine dayalı bir usul ile mahkemeler önünde ve gerektiği takdirde, amparo başvurusu yoluyla Anayasa Mahkemesi önünde 14. madde ve İkinci Kısım Birinci Bölümde tanınan temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını talep edebilir. Bu başvuru yolu 30. maddede tanınan vicdani ret hakkı için de geçerlidir¹⁰."

Anayasa'nın yorumlanması ve anayasaya uygunluğun denetlenmesi, İspanya'da Anayasa Mahkemesi ve genel mahkemeler arasında paylaştırılmıştır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın tek yorumcusu olmasa da en yüksek yorumcusudur¹¹. Pérez Tremps,

⁶ Suanes-Carpegna, J. V. (2003). "La Constitución de 1978 en la historia constitucional española", *Revista Española de Derecho Constitucional*, C. 23, S. 69, s. 61.

⁷ Amparo sözcüğü "koruma" anlamına gelmektedir. İspanyol anayasa doktrininde *recurso de amparo* yani "koruma başvurusu" olarak kullanılmaktadır. Benzer sistem ve süreçlere Latin Amerika ülkelerinin birçoğunda rastlamak mümkündür. İspanya ve Latin Amerika ülkelerinin büyük bölümünde kullanılan amparo başvurusu temel hak ve özgürlüklere yönelik ihlallerin olağan kanun yollarıyla giderilemediği durumlarda başvuru ikinci ve olağanüstü nitelikte bir hukuk yoludur. Ferrer Mac Gregor, E. (2006). "El Amparo iberoamericano", *Estudios constitucionales*, C. 4, S. 2, s. 49; İnceoğlu, S. (2017). *Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru Türkiye ve Latin Modelleri*, İstanbul: On İki Levha Yay., s. 4; Girleşteanu, G. (2011). "The Amparo Proceedings – The Instrument for The Protection of Fundamental Rights and Freedoms-(I)", *Rom. J. Comp. L.*, S. 54, s. 56; Gongora Pimentel, G. D. (2009). "Amparo Ne İçindir?", *Anayasa Yargısı*, C. 29, s. 166; Esen Arnwine, S. (2009). Anayasa Şikâyeti, içinde Kirca, Ç., Yongalık, A. (Der.), *Ankara Hukuk Toplantıları Anayasa Şikâyeti* (ss. 35–39). Ankara: Ankara Üniversitesi Yay., s. 39; Aragón Reyes, M. (1987). "El Recurso de Amparo", *Anales de estudios económicos y empresariales*, S. 2, s. 247–250.

⁸ İkinci Cumhuriyet döneminde İspanya'da, Anayasa Mahkemesinin yargı yetkisi ve *amparo* başvurusu yolu, 1931 tarihli İkinci İspanya Cumhuriyeti Anayasası'nda mevcut olsa da 1937'de başlayan Franco diktatörlüğü ile ortadan kalkmış ve fakat 1978 yılında yeniden kabul edilmiştir. Pérez Tremps, P. (2015). *El Recurso de Amparo*, Valencia: Tirant lo Blanch, ss. 24–25.

⁹ Cuenca, C. (2005). *La crisis del Recurso de Amparo. La protección de los derechos fundamentales entre el Poder Judicial y el Tribunal Constitucional*, Madrid: Universidad de Alcalá. s. 23.

¹⁰ Constitución Española. «BOE» núm. 311, de 29/12/1978.

¹¹ Sala Sánchez, P. (2012). "Temel Hakların Yargısal Korunmasında İspanyol Sistemi: İspanya

İspanya'da anayasa şikâyetinin yani *amparo* başvurusunun beş temel özelliği olduğunu belirtmektedir¹². Öncelikle *amparo* başvurusu yargısal bir süreçtir. Fakat temel hakları koruma misyonu Anayasa Mahkemesini diğer yargı makamlarından farklı bir şekilde özerk kılmaktadır ve bu anlamda Mahkeme bir derece mahkemesi¹³, yasaya uygunluk incelemesi yapan bir üst derece mahkemesi¹⁴ veya temyiz makamı¹⁵ olarak görülemez. Buna bağlı bir sonuç olarak *amparo* başvurusunun ikinci özelliği olağanüstü bir yol olmasıdır. Bu olağanüstü nitelik, onun yalnızca temel hak ve özgürlüklerin ihlali durumunda kullanılacak bir yargı yolu olmasından kaynaklanmaktadır¹⁶. *Amparo* başvurusunun bu iki niteliğine bağlı olan üçüncü özelliği, ikincil bir yol olmasıdır¹⁷. Dördüncü olarak *amparo* yolu esnek bir hukuk yoludur. Bu başvuru yolu kullanılırken gözetilmesi gereken şekli kuralların yorumlanması, hakların özüne zarar vermeden ve hukuki kesinlik ilkesi ihlal edilmeden uygulanmalıdır. Esneklik *amparo* yolunun dengeleyici bir unsuru olarak görülmektedir¹⁸. Son olarak *amparo* yolu nihai bir yoldur¹⁹. Temel hak ve özgürlüklerin olağan mahkemeler tarafından korunması yetersiz kaldığında anayasal *amparo* yolu ikincil ve nihai bir yol olarak kullanılabilir olacaktır. Bu durum, bir temyiz merci olmasa da kararı iptal etme ve hükümsüz kılma yetkisine sahip olduğu için Mahkemenin uygulamada özel bir temyiz merciine dönüştüğü şeklinde de yorumlanmıştır²⁰.

İspanya Anayasası'nın 53/2. maddesi ve Anayasa Mahkemesi Hakkında Organik Kanun'un²¹ 41/1. maddesine göre, Anayasa'nın 14.

Anayasa Mahkemesinin Kararları", *Anayasa Yargısı*, C. 29, s. 229.

¹² Pérez Tremps, P. (2015). s. 26–32. Ayrıca bkz. Carrasco Durán, M. (2001). "El concepto constitucional de Recurso de Amparo: Examen de posibilidades para una reforma de la regulación y la práctica del Recurso de Amparo", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 63.

¹³ ATC 106/1980, de 26 de noviembre, FJ 4.

¹⁴ STC 11/1982, de 29 de marzo, FJ 4.

¹⁵ STC 2/1981, de 30 de enero, FJ 7.

¹⁶ STC 6/1998, de 13 de enero, FJ 4.

¹⁷ Ayrıca bkz.: STC 227/1999, de 13 de diciembre, FJ 1; STC 216/2013, de 19 de diciembre, FJ 2.

¹⁸ STC 88/2013, de 11 de abril, FJ 4.

¹⁹ STC 31/1981, de 28 de julio, FJ 1.

²⁰ Comella, V. F. (2013). *The Constitution of Spain*, Oregon: Hart Publishing, s. 226.

²¹ Ley Orgánica 2/1979, de 3 de octubre, del Tribunal Constitucional. «BOE» núm. 239, de 05/10/1979. İspanya'da bir organik kanun herhangi bir genel nitelikteki kanundan farklıdır. Organik kanunlar temel haklar ve kamu özgürlüklerine ilişkin veya genel seçim rejimi, Özerk Bölge Tüzükleri veya Anayasa'da öngörülen diğer konularda düzenlenir. Organik kanunların aksine, genel nitelikteki kanunlar, organik kanunlara ayrılmayan tüm

ila 29. maddelerinde tanınan hak ve özgürlükler, anayasal korumaya tabidir. Aynı koruma, Anayasa'nın 30. maddesinde tanınan vicdani ret hakkı için de geçerlidir. Dolayısıyla hangi hakların *amparo* başvurusu konusu olacağı Anayasa'da açıkça tanımlanmıştır ve bu koruma bütün temel hak ve özgürlükler için değil yalnızca Anayasa'da sayılanlar için geçerlidir²². Fakat bu diğer hakların hiçbir şekilde *amparo* başvurusuna konu olamayacağı anlamına gelmez²³. Örneğin mülkiyet hakkı böyle bir haktır. *Amparo* başvurusu yoluyla bu hakkın ihlal edildiği doğrudan ileri sürülemez de etkili başvuru hakkı, ayrımcılık yasağı gibi temel hak ve özgürlükler bağlamında mülkiyet hakkına ilişkin mesele Anayasa Mahkemesi önüne taşınabilmektedir²⁴. Anayasa'da sınırlı biçimde sayılmış olmasına karşın, Mahkeme bu konuda genişletici yorumlar yapmaktadır²⁵.

Amparo başvurusuna konu edilebilen haklar arasında kanun karşısında eşitlik hakkı (mad. 14); yaşam hakkı ile işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye maruz kalmadan maddi ve manevi bütünlüğün korunması hakkı (mad. 15); din, düşünce ve vicdan özgürlüğü (mad. 16); kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı (mad. 17); onur, özel hayat ve aile hayatının, kişisel varlığın korunması hakkı (mad. 18/1); konut dokunulmazlığı hakkı (mad. 18/2); iletişimin gizliliği hakkı (mad. 18/3); haberleşme özgürlüğü (mad. 18/4); ikamet ve dolaşım özgürlüğü (mad. 19); ifade özgürlüğü ve bilgi edinme özgürlüğü, akademik özgürlük (mad. 20); toplanma ve gösteri yürüyüşü hakkı (mad. 21); dernek kurma hakkı (mad. 22); kamu hizmetine katılma hakkı (mad. 23/1); kamu hizmetine sunulan tesis ve hizmetlere eşit erişim hakkı (mad. 23/2); savunma ve usule ilişkin güvencelerin sağlandığı etkili bir hukuk yolu hakkı (mad. 24/1 ve mad. 2); suç ve cezaların kanuniliği ilkesi (mad. 25/1); eğitim hakkı ve öğrenim ve akademik özerklik özgürlüğü (mad. 27); sendika özgürlüğü (mad. 28/1); grev hakkı (mad. 28/2); dilekçe hakkı (mad. 29); vicdani ret hakkı (mad. 30/2) yer almaktadır.

konuları kapsayan kanunlardır.

²² Casas Baamonde, M. E. (2009). "Amparo Başvurusu", *Anayasa Yargısı*, C. 26, s. 101.

²³ Pérez Tremps, P. (2015). s. 53.

²⁴ STC 67/1988, de 18 de abril, FJ 4.

²⁵ Esen Arnwine, S. (2003). "İspanya'da Bireysel Başvuru Yolu", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 52, S. 4, s. 253.

Organik Kanun'un 41/2. maddesine göre Anayasa Mahkemesine yapılan *amparo* başvurusu, kamu güçlerinin tasarrufları, eylemleri, işlemleri, kararları ve ihmallerinden kaynaklanan temel hak ve özgürlüklerin ihlaline karşı yapılabilir. Bu kamu gücünün sahibi devletin ve özerk bölgelerin yetkilileri olabileceği gibi bu kamu gücünü kullanan diğer yerel, tüzel ve kurumsal nitelikteki kamu kuruluşları da olabilmektedir²⁶. Bireylerin yasaya karşı doğrudan Anayasa Mahkemesine *amparo* başvurusu yapması mümkün değilse de Organik Kanun'un 42. maddesine göre parlamentonun veya organlarının ve özerk toplulukların yasama meclislerinin veya organlarının yasa niteliği taşımayan kararlarına karşı *amparo* yolu açıktır. Bu kararlara karşı herhangi bir hukuk yolu tüketilmeksizin kararın kesinleşmesini izleyen üç ay içerisinde *amparo* yoluna başvurulabilmektedir²⁷. Yasama organının yasa niteliği taşıyan eylem ve işlemlerine karşı anayasaya aykırılık incelemesi söz konusudur. Her ne kadar *amparo* başvurusu yasa niteliğindeki eylemlere ve kararlara karşı yapılamıyorsa da bu eylemlerin ve işlemlerin uygulanması sonucu meydana gelecek ihlallerin Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet konusu olabileceği de unutulmamalıdır²⁸.

Yürütme organının işlemleri, eylemleri veya eylemsizliği durumunda da *amparo* başvurusu söz konusu olmaktadır. Organik Kanun'un 43. maddesine göre devlet veya onun yetkilileri veya görevlilerinin, özerk toplulukların yürütme organlarının veya onun yetkilileri veya görevlilerinin işlem, karar, eylem ve eylemsizliğinden kaynaklanan temel hak ve özgürlüklerin ihlaline karşı *amparo* yoluna başvurulabilmektedir. Yürütme organından kaynaklanan bu işlemlere karşı Anayasa Mahkemesi önünde *amparo* yoluna başvurabilmek için olağan hukuk yolları tüketilmiş olmalıdır. Başvuru kesin mahkeme kararının tebliğinden itibaren yirmi gün içerisinde yapılmalıdır²⁹. Yürütme organının eylem ve işlemleri esnek yorumlanmaktadır. Örneğin kamu gücünü kullanan idari kurumlar meslek kuruluşları, üniversiteler veya sosyal sigortalar kurumu olabilmektedir³⁰. Dolayısıyla idari kurumlar tabiri çok geniş yorumlanmıştır. Yürütme organının eylem ve

²⁶ Pérez Tremps, P. (2015). ss. 89–90, 95.

²⁷ a.g.e. ss. 100–101.

²⁸ STC 65/1983, de 21 de julio, FJ 2.

²⁹ Pérez Tremps, P. (2015). s. 116–118.

³⁰ STC 23/1984, de 20 de febrero, FJ 3.

işlemlerinin tahlili yani kamu gücü kavramını yorumlamadaki esneklik, neyin bir kamu gücünün eylem veya işlemi olup olmadığını belirlemede sorunlar da ortaya çıkarmıştır. Anayasa Mahkemesi böyle durumlarda bir eylemin kamu gücünden kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirlemek için devletin egemenlik gücünün uygulanmasından yola çıkmaktadır³¹. Bununla birlikte, kralın eylem ve işlemlerine karşı *amparo* başvurusu yapılamasa da krallık sarayı organlarının eylem ve işlemlerine karşı başvuru yolu mevcuttur³².

Organik Kanun'un 44. maddesine göre yasama organının bir karar, eylem veya ihmalinden kaynaklanan doğrudan ve güncel ihlallere karşı da *amparo* yoluna başvurulabilmektedir. Yine tüm olağan hukuk yolları tüketilmiş olmalı ve başvuru kesin kararın ilgisine tebliğinden sonra otuz gün içerisinde yapılmalıdır³³.

Temel hak ve özgürlüklerin dolaylı yatay etkisinden ve devletin pozitif yükümlülüklerinden kaynaklanan birey kaynaklı ihlaller de *amparo* başvurusunun konusu olabilmektedir. Bu, özellikle yargı kararlarına karşı yapılan *amparo* başvurularında sıkça karşılaşılan bir durum olmuştur³⁴. Öte yandan doğrudan üçüncü kişilerin eylemlerinden kaynaklanan ihlallere karşı *amparo* başvurusu yapılamamaktadır. İspanya'da bir de seçim *amparosundan* bahsetmek gerekirse bu başvuru yolu seçimler sırasında veya seçimlere ilişkin olarak ortaya çıkan kamu görevlerine gelme hakkı, siyasi katılım hakkı gibi siyasi hak ve özgürlükler bağlamında gündeme gelmektedir. *Amparo* başvurusunun bir başka çeşidi olduğu da söylenebilir.

Meşru bir menfaati zarar gören herkes, Anayasa'da belirtilen haklarının ihlaline karşı *amparo* yoluna başvurabilmektedir. Buradaki meşru menfaat kavramı ile hem güncel olarak hem de gelecekte potansiyel olarak mahrum kalınacak olumlu etkiden veya muzdarip olunacak olumsuz etkiden kaynaklanan menfaat kastedilmektedir³⁵. Organik Kanun'un 53. maddesinde "her vatandaş" *amparo* yoluna başvurabilir denmektedir. Buna karşın Anayasa'nın 162. maddesinin

³¹ STC 35/1983, de 11 de mayo, FJ 3.

³² STC 112/1984, de 28 de noviembre, FJ 2.

³³ Pérez Tremps, P. (2015). s. 128.

³⁴ Casas Baamonde, M. E. (2009). s. 104.

³⁵ STC 119/2008, de 13 de octubre, FJ 5.

1. fıkrası *amparo* başvurusu yapabilecek kişileri sıralarken (b) bendinde meşru bir menfaati olan her gerçek ve tüzel kişi diyerek bu konuya bir açıklama getirmiştir³⁶. Dolayısıyla “her vatandaş” kavramı “herkes” olarak anlaşılmalıdır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bu kavram karışıklığının kapsamını açık bir şekilde ortaya koymamıştır. Fakat uygulamada hem *amparo* başvurusunu yapan kişiler hem de Anayasa Mahkemesinin olaylara yaklaşımı bu kavramın geniş yorumlandığını göstermektedir. Hatta Anayasa Mahkemesi birçok davada vatandaş kavramını birey veya kişi anlamına gelecek şekilde yorumlamıştır³⁷. Kamu tüzel kişileri için ise bu hak istisnai olarak kullanılmaktadır³⁸. Dolayısıyla İspanya Anayasası gerçek, özel ve kamu tüzel kişileriyle birlikte kendilerine tanınan haklar dahilinde yabancıları, hatta yasadışı yollardan İspanya’ya girmiş olan yabancıları dahi *amparo* başvurusu hakkına sahip görmektedir³⁹. Ayrıca Kamu Denetçisi (*el defensor del pueblo*) ve Savcılık (*el ministerio fiscal*) makamları da başvuru sahibi olabilmektedir. Bu yetki, kanun tarafından korunan meşru menfaatin ve vatandaşların haklarının savunulmasında, bu makamların sahip olduğu adaleti sağlama fonksiyonundan kaynaklanmaktadır⁴⁰.

İspanya’da *amparo* başvurusu, yukarıda belirtilen özellikleriyle temel hak ve özgürlükler için öngörülmuş anayasal bir koruma mekanizmasıdır. Bir diğer yandan *amparo* yolu, anayasanın yorumlanması yoluyla davanın kişisel koşullarını aşarak ve meseleyi nesnel bir boyuta ulaştırarak somut olayın ötesindeki temel sorunu ortaya çıkaran bir mekanizmadır⁴¹. Dolayısıyla *amparo* başvurusunun hem temel hak ve özgürlükleri korumak hem de anayasayı yorumlamak şeklinde iki işlevi olduğu söylenebilir. Nitekim bu ikili işlev temel hak ve özgürlüklerin ikili doğasından ileri gelmektedir⁴². *Amparo* başvurusu yoluyla korunan temel hak ve özgürlüklerin subjektif ve objektif olmak üzere iki boyutu vardır. Temel hak ve özgürlüklerin bir yandan, bireyi hukuki yollarla kamu otoritelerine karşı koruma işlevi gören subjektif boyutu; diğer yandan, adaletin veya hakkaniyetin parametreleri olarak işlev gördüğünden veya

³⁶ Pérez Tremps, P. (2015). ss. 169–173.

³⁷ a.g.e. s. 179.

³⁸ Casas Baamonde, M. E. (2009). s. 102.

³⁹ İnceoğlu, S. (2017). s. 149.

⁴⁰ Pérez Tremps, P. (2015). s. 199.

⁴¹ Pérez Tremps, P. (2015). s. 33.

⁴² STC 25/1981, de 14 de julio, FJ 5.

başka bir deyişle siyasi düzenin ve toplumsal barışın temeli olduğundan veya temeli olarak hizmet etmesi gerektiğinden bir meşrulaştırma işlevi gören objektif boyutu bulunur⁴³. Her iki boyutun temel hakkın bir parçası olduğunu ve bu nedenle tamamen farklılaştırılmış veya dışlayıcı boyutlar olarak ele alınamayacağını belirtmek gerekir⁴⁴. Aynı durum *amparo* başvurusunun her iki işlevi için de geçerlidir.

Amparo başvurusunun anayasanın yorumlanmasına ilişkin işlevi özellikle Mahkemenin başvuru yoğunluğu sebebiyle yaşadığı yapısal krize yönelik yapılan 2007 yılındaki reformla daha da önem kazanmıştır. Fakat özel anayasal önem kriterinin getirilmesi *amparo* başvurusunun temel hak ve özgürlükleri koruma işlevinden ileri gelen subjektif boyutunun terk edildiği, onun bir koruma mekanizması değil de anayasal yorumlama aracına dönüştüğü anlamına da gelmemelidir. Bununla birlikte yasa koyucu temel hak ve özgürlüklerin korunması sistemini pekiştiren bu değişikliği, *amparo* başvurusunun temelde anayasayı yorumlama ve nesnel işlevini yerine getirme aracı olarak hareket etmesi gerektiğine dayandırmıştır⁴⁵. İspanyol *amparo* başvurusunun işlevlerindeki bu değişiklik, İspanya Anayasa Mahkemesinin uzun süreli faaliyeti sonucunda karşı karşıya kaldığı çeşitli iş yükü sorununa yönelik hem bir çözüm önerisi olmuş hem de bu önerilerin reformlar aracılığıyla hayata geçirilmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

B. İSPANYA ANAYASA MAHKEMESİNİN İŞ YÜKÜ SORUNU VE 2007 REFORMU

1978 İspanya Anayasası ve *amparo* başvurusu yolunun temel hak ve özgürlükleri korumadaki işlevlerinin önemi tartışmasızdır. Anayasa Mahkemesinin kararları ve istikrarlı içtihadı ile yürüttüğü yoğun ve kapsamlı çalışma bunun en büyük kanıtıdır. Bu uzun süreli faaliyeti Mahkemeyi iş yükünden muzdarip bir hâle getirmiştir. Bu iş yükünün kabul edilebilirlik aşamasında yoğunlaşması ve Mahkemeye yapılan başvuru ile Mahkeme tarafından sonuçlandırılan başvuru sayısı arasındaki büyük fark, Mahkemenin yaşadığı çöküşü ortaya çıkarmıştır⁴⁶.

⁴³ Diez-Picazo, L. M. (2013). *Sistema de derechos fundamentales*, Navarra: Civitas, ss. 36–38; Naranjo Román, R. (2020). *El Recurso de Amparo: la especial transcendencia constitucional en la jurisprudencia del Tribunal Constitucional*, Valencia: Tirant lo Blanch, s. 89.

⁴⁴ Diez-Picazo, L. M. (2013). s. 63.

⁴⁵ Pérez Tremps, P. (2015). s. 37.

⁴⁶ Garro Vargas, A. (2006). "El Debate sobre la reforma del recurso de amparo en España.

Buna karşı, her ne kadar başarısız da olsa, *amparo* başvurusu yolunu Almanya modeline yaklaştırmak⁴⁷ ve iş yükü problemini çözmek amacıyla 1988 yılında *amparo* başvurularının kabul prosedürünün yeniden düzenlenmesi girişimlerinde bulunulmuştur⁴⁸. İş yükü problemini çözmek için yapılan en güçlü reform ve alınan en somut önlemler ise 2007 yılında gerçekleştirilmiştir. İçeriği ve kapsamı itibarıyla bu reform daha sınırlı ve kısmi değişiklikler içeren öncekilerden çok daha iddialı görülmüştür⁴⁹. Bu reform temel olarak *amparo* başvurularının kabul edilebilirlik incelemelerinin esnetilmesi, karar verme süreçlerinin kolaylaştırılması ve derece mahkemeleri önündeki yargılama süreçlerinin güçlendirilmesi amaçlarını taşımaktadır⁵⁰.

Anayasa Mahkemesi Hakkında Organik Kanun, 24 Mayıs 2007 tarihli ve 6/2007 sayılı Organik Kanun ile değiştirilerek iş yükü sorununu çözmek amacıyla *amparo* başvurusunun taşınması gereken yeni bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Aragón Reyes'e göre tüm bu sorunun birincil nedeni bir çığ gibi sayıları hızla artan *amparo* başvurularıdır. Başvuru sayısındaki bu artış yalnızca bir iş yükü problemi yaratmakla kalmamış, Mahkemenin başvuruları inceleme ve karara bağlama süresinde de önemli gecikmelere sebep olmuştur⁵¹. Bu yoğunluk, raportörlerin ve yargıçların zamanlarının üçte ikisinden fazlasını *amparo* başvurularına ayırmalarına neden olmuştur. Buna karşın harcanan zamanın ve gösterilen çabanın çoğu kabul edilemezlik kararlarıyla sonuçlanan başvurulara yönelik olmuştur ve bu süre, Mahkemenin esastan inceleyeceği başvurulara ve bu başvuruların müzakeresine ayrılan süreden çok daha fazladır. Bu durumun, İspanya Anayasa Mahkemesini *de facto* bir "amparo mahkemesi" hâline getirdiği ifade edilmiştir⁵². *Amparo* başvurularının Mahkemenin neredeyse tüm

Análisis de algunas de las propuestas a la luz de la Constitución", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 76, s. 96.

⁴⁷ Cabañas García, J. C. (2010). "El recurso de amparo que queremos", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 88, s. 72.

⁴⁸ Ortega Gutiérrez, D. (2010). "La especial trascendencia constitucional como concepto jurídico indeterminado. De la reforma de 2007 de la LOTC a la STC 155/2009, de 25 de junio", *Teoría y Realidad Constitucional*, S. 25, s. 501.

⁴⁹ Fernández Farreres, G. (2007). "La Reforma de la Ley Orgánica del Tribunal Constitucional (Comentario a la Ley Orgánica 6/2007, de 24 de mayo)", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 81, s. 12.

⁵⁰ Pérez Tremps, P. (2015). s. 26.

⁵¹ Borrajo Iniesta, I. (2008). "Mitos y realidades de la jurisdicción constitucional de amparo: hechos, derecho, pronunciamientos, admisión, costes", *Teoría & Derecho: Revista de Pensamiento Jurídico*, S. 3, s. 179.

⁵² Aragón Reyes, M. (2009). "La Reforma de la Ley Orgánica del Tribunal Constitucional",

zamanını ve maddi kaynaklarını işgal edecek kadar arttığı belirtilmiştir⁵³. Nitekim 1997 yılından itibaren İspanya Anayasa Mahkemesi önündeki *amparo* başvuru sayısı toplam dosya sayısına oranı ortalama olarak %98'dir.

Reform planlarının hayata geçirildiği 2007 yılına kadar Anayasa Mahkemesine yapılan *amparo* başvurusu sayısı %20'lere varan bir artış göstermiştir. 1997 yılında 5391, 1998 yılında 5441, 1999 yılında 5582, 2000 yılında 6762, 2001 yılında 6786, 2002 yılında 7285, 2003 yılında 7721, 2004 yılında 7814, 2005 yılında 9476, 2006 yılında 11471 *amparo* başvurusu yapılmıştır⁵⁴. Bu durum yalnızca *amparo* başvurularının sonuçlandırılmasında değil, diğer anayasal süreçlerde de giderek büyüyen bir gecikmeye yol açmıştır. Nitekim reform öncesi bir *amparo* başvurusunun kabul edilebilirlik incelemesinin yapılmasının bir yılı aştığı, ki birçoğunun anayasal içeriğe sahip olmadığı için reddedildiği, bununla birlikte, esasa ilişkin bir karar verilmesinin en az üç yılı bulduğu ve Genel Kurul önündeki başvuruların sonuçlanmasının ise ortalama altı ila yedi yıl sürdüğü gözlemlenmiştir⁵⁵.

Anayasa yargısına ilişkin bu istatistiki veriler, Mahkemeden beklenenlerle Mahkemenin yapabilecekleri arasındaki giderek artan orantısızlığı da göstermektedir. Bu durum, bir yandan Anayasa Mahkemesinin giderek artan iş yükü sorunu karşısında etkili bir koruma sağlayamaması riskini oluşturmakta bir diğer yandan da Mahkemenin işlevleri arasında bir dengesizliğin ortaya çıkmasına yol açmaktadır⁵⁶. Buna karşın bir yıl içinde Mahkemeye yapılan başvuru sayısı ile Mahkeme tarafından sonuçlandırılan başvuru sayısı arasındaki fark neredeyse yok denecek kadar azdır. Yine 1997-2006 yılları arasında sonuçlandırılan başvuru sayısı yapılan başvuruların sayısının ortalama olarak %84,43'üne denk gelmektedir. Hatta bazı yıllarda bu farkın tamamen kapandığı dahi görülebilmekteyse de 2000 yılından 2007 reformuna kadar giderek arttığı, Mahkemenin yapılan *amparo* başvurularının 2005 yılında %64,14'ünü 2006 yılında ise %72,95'ini sonuçlandırabildiği gözlenmektedir⁵⁷.

Revista Española de Derecho Constitucional, S. 85, s. 13.

⁵³ Exposición de motivos II. Ley Orgánica 6/2007, de 24 de mayo, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/1979, de 3 de octubre, del Tribunal Constitucional. «BOE» núm. 125, de 25 de mayo de 2007, páginas 22541 a 22547 (7 págs.).

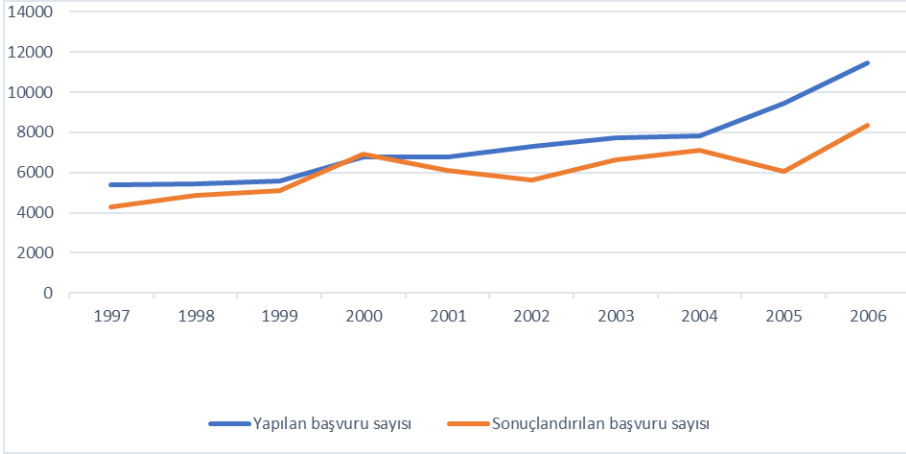
⁵⁴ Tablo 1.

⁵⁵ Fernández Farreres, G. (2007). s. 17.

⁵⁶ Casas Baamonde, M. E. (2009). s. 107.

⁵⁷ Tablo 1.

Grafik 1: 1997-2006 yılları arasında İspanya Anayasa Mahkemesine yapılan ve Mahkeme tarafından sonuçlandırılan *amparo* başvurusu sayısının birbirine oranı

Kaynak: İspanya Anayasa Mahkemesi İstatistikleri (Tablo 1)

Organik Kanun'da yapılan değişikliklerin gerekçesinde, çok sayıda *amparo* başvurusunun, Anayasa Mahkemesinin diğer yetkilerine zarar verecek şekilde temel hakların güvence altına alınması işlevinde bir genişlemeye yol açtığı belirtilmektedir. Bu nedenle yapılan reformlar, bu kurum için anayasal olarak öngörülen hedeflere ulaşmak konusunda daha etkili ve verimli yeni bir yapılanma sağlamayı amaçlamıştır⁵⁸. Anayasa Mahkemesinin ve temel hak ve özgürlüklerin korunması sisteminin karşı karşıya kaldığı bu durum o zamana kadar benimsenen sistemi terk etmeye direnenleri bile bu korumanın verimliliğini ve etkililiğini sağlayacak uygun bir model arayışına zorlamıştır⁵⁹.

Amparo başvurusu ile sağlanan koruma sisteminin devamlılığını ve etkililiğini artırma önerileri çok çeşitlidir; bazıları sistemin yapısına, bazıları da usulüne ilişkindir⁶⁰. Espinosa Díaz bu önerileri iki başlıkta incelemektedir. Bu önerilerin bir kısmı öğreti tarafından bir kısmı da Anayasa Mahkemesi tarafından ortaya konulmuştur. Öğreti tarafından

⁵⁸ Exposición de motivos III. Ley Orgánica 6/2007, de 24 de mayo, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/1979, de 3 de octubre, del Tribunal Constitucional.

⁵⁹ Pérez Tremps, P. (2015). s. 24.

⁶⁰ Hernández Ramos, M. (2009). *El nuevo trámite de admisión del recurso de amparo constitucional*, Madrid: Reus, ss. 25–51.

yapılan öneriler arasında Anayasa Mahkemesi teşkilatında değişiklikler yapmak, genel mahkemeler tarafından sağlanan korumayı güçlendirmek, bazı hakları *amparo* koruması kapsamında çıkartmak, başvuru usulünü Anglo-Amerikan modeli *writ of certiorari* gibi tasarlamak ve Mahkemeye yapılan *amparo* başvurularını azaltmaya yönelik önlemler almak olmuştur⁶¹. *Amparo* başvurularını azaltmaya yönelik öneriler arasında başvurucu olabilecek kişilere, başvuru konusu yapılabilecek vakıalara yönelik sınırlamalar getirmek ve başvuru yapılmasını caydırıcı önlemler almak da vardır⁶². Garro Vargas'ın *ad extra* olarak kategorilendirdiği⁶³ bu öneriler arasında Fernández Farreres'in, İspanya Yüksek Mahkemesinde özel veya *ad hoc* bir daire kurularak "yargısal *amparo* başvurusu" yolu tesis edilmesine yönelik bir önerisi de bulunmaktadır⁶⁴.

Anayasa Mahkemesinin önerileri başvuruların kabul edilebilirliğine yönelik değişikliklerden oluşmaktadır⁶⁵. Anayasa yargısına yönelik *ad intra* değişiklik önerileri lojistik, içtihat ve normatif alanlara ilişkin önerilerdir⁶⁶. Bu önerilerden biri, Anayasa Mahkemesine yapılan *amparo* başvurusunu hukuka aykırılığı inceleyen son kanun yolu olmaktan çıkarıp temel hakların korunmasında olağanüstü bir hukuk yolu hâline getirmektir. Bu önerinin, her ne kadar çeşitli kararlarında Anayasa Mahkemesi ikincil niteliğini hatırlatsa da, *amparo* başvurusunun bir temyiz yolu olarak kullanılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi bünyesinde daha fazla Daire oluşturulması da düşünülmüş, Mahkemede çalışan hukukçu sayısının artırılması önerilmiştir. Hatta *amparo* başvurusunu ortadan kaldırmanın daha radikal bir çözüm olduğu söylenmiş ve buna ilişkin olarak da Fransa, İngiltere gibi anayasa şikâyetinin olmadığı ülkeler örnek gösterilmiştir. Bununla birlikte *writ of certiorari*⁶⁷ gibi bir anayasa şikâyeti sistemini benimseme

⁶¹ Espinosa Díaz, A. (2010). "El recurso de amparo: Problemas antes, y después, de la reforma", *InDret Revista para el Análisis del Derecho*, S. 4, ss. 4–8.

⁶² a.g.e. ss. 8–11.

⁶³ Garro Vargas, A. (2006). s. 100.

⁶⁴ Fernández Farreres, G. (2005). *El recurso de amparo constitucional: una propuesta de reforma*, Madrid: Fundación Alternativas, ss. 36–37.

⁶⁵ Espinosa Díaz, A. (2010). s. 11.

⁶⁶ Garro Vargas, A. (2006). s. 101.

⁶⁷ Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi Kuralları'nın (*Rules of the Supreme Court of the United States*) 10. maddesine göre *writ of certiorari* incelemesi bir dava hakkı değildir, belli zorunlu koşulların varlığı hâlinde söz konusu olmaktadır ve bu koşulların varlığı Yüksek Mahkemenin takdirine bağlıdır. Bkz. Ahumada Ruiz, M. (1994). "El 'certiorari'. Ejercicio discrecional de la Jurisdicción de apelación por el Tribunal Supremo de los Estados Unidos", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 41, ss. 89–136. Adliye Yasası (*Judiciary Act*) ile

fikri itirazlarla karşılaşmıştır. Bu usulün Kıta Avrupası geleneğine yabancı olması, kabul edilebilirlik koşullarını değiştirerek iş yükünü azaltmaya yönelik önerileri, Almanya'daki yasal reformları⁶⁸ örnek alma fikrine daha da yakınlaştırmıştır⁶⁹. Öğretide başvuruçunun, şikâyetinin anayasa içtihadı bakımından önemini veya kabul edilemezlikten kaynaklanabilecek ciddi sonuçlarını açıklamakla yükümlü tutulacağı "pozitif" bir kabul koşulu önerisinin bu sürecin yükünü azaltabileceği, çünkü diğerlerinin yanı sıra, bir kabul edilebilirlik kararının pratik olarak gerekçeli bir yanıt gerektirmediği belirtilmiştir⁷⁰.

Çok sayıda parlamento görüşmesinden sonra, yasa koyucu *amparo* başvurusunun kabul edilebilirliğini zorlaştırmayı ve başvurunun taşınması gereken şartları daha katı hâle getirmeyi seçmiştir. 24 Mayıs tarihli 6/2007 sayılı Organik Kanun ile 3 Ekim tarihli 2/1979 sayılı Anayasa Mahkemesi Hakkında Organik Kanun'da altıncı kez değişiklik yapılmış ve yapılan bu değişiklik ile *amparo* başvurularının kabul edilebilmesi için özel anayasal önem taşınması şartı öngörülmüştür. Aragón Reyes'e göre böyle bir değişiklik Mahkemenin iş yükü sorununu tamamen çözmesine de *amparo* yolunu güçlendirecektir.

Bu kriterin kabul edilmesiyle kabul edilebilirlik incelemesinde özel anayasal öneme dayalı olarak kabul edilemez bulunan başvuruların sayısı da yıldan yıla artmıştır. 2006 yılında sonuçlandırılan başvuruların %88'i kabul edilemez bulunurken 2007 yılında bu oran %96'ya, 2008 yılında %97'ye kadar çıkmıştır; bu sayı 2014 yılında %96, 2015 ve 2018 yılları arasında %92, 2019 ve 2020 yıllarında %95 oranında seyretmektedir.

1891 yılında oluşturulan *certiorari* yoluna ilişkin olarak 1925 yılında yapılan değişikliklerin temel amaçlarından biri, dava yükünün azaltılmasını sağlamak olmuştur. Bu iş yükünü daha da azaltmak için 1988'deki reformla uzun bir süre mevcut olan zorunlu temyiz incelemesi kaldırılarak Yüksek Mahkemeye ulaşan dava sayısı önemli ölçüde azaltılmıştır.

⁶⁸ 1956'da Federal Anayasa Mahkemesi Kanunu (*BVerfGG*)'nda yapılmaya başlanan değişiklikler 1993 yılına kadar sürmüştür. 1993 yılında yapılan değişikliklerle bugün geçerli olan sisteme göre, *BVerfGG*'nin 93a maddesi uyarınca anayasa şikâyetleri, Mahkemenin önemli takdir yetkisine sahip olduğu açık bir kabul kararı gerektirir. Eğer şikâyet konusu temel anayasal öneme sahipse veya başvuruçunun anayasal haklarının icrası için gerekliyse ve reddedildiği takdirde ağır bir zarara maruz kalınması durumu söz konusuysa şikâyetin kabul edilebilir bulunması gerekmektedir. Bkz. Hernández Ramos, M. (2010). "El Tribunal Constitucional Federal alemán aún en la encrucijada balance de medio siglo de reformas del trámite de admisión de la Verfassungsbeschwerde", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 88, ss. 83–130.

⁶⁹ Rodríguez Álvarez, J. L. (1994). "Seleccionar lo importante: la reciente reforma de trámite de admisión de la Verfassungsbeschwerde", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 41, s. 147.

⁷⁰ Aragón Reyes, M. (2003). ss. 69–72.

Özel anayasal önem koşuluna dayalı olarak verilen kabul edilemezlik kararlarının sayısının toplam kabul edilemezlik kararı sayısına oranı yaklaşık olarak 2014 yılında %36, 2015 yılında %37, 2016 yılında %42, 2017 yılında %77, 2018 yılında %72, 2019 yılında %71 ve 2020 yılında %73'ü bulmuştur⁷¹.

Özel anayasal önem kriterinin getirilmesi Mahkemenin kendisi tarafından önerilmiş⁷² ve Anayasa Mahkemesi Hakkında Organik Kanun'da değişiklik öngören 6/2007 sayılı Organik Kanun mecliste bir yıldan fazla bir süre müzakere edildikten sonra 2007 yılında kabul edilerek yasalaşmıştır. Yürürlüğe girmesinden bu yana, meşru menfaati zedelenen başvuruçunun, Mahkemenin şikâyetlerini esastan incelemesi için bir temel hak veya özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmesi artık yeterli değildir; aynı zamanda, konunun özel anayasal önem taşıdığını da kanıtlaması gerekmektedir. Bunun takdiri Anayasa Mahkemesindedir. Aslında 2007'deki reform öncesinde de başvuru konusu bir meselenin anayasal inceleme için yetersizliğine, anayasal içerikten yoksunluk⁷³ sebebiyle verilen kabul edilemezlik kararlarında ele alınan gerekçelere ek veya bu gerekçeleri tamamlayıcı bir argüman olarak yer verilmiştir⁷⁴.

Mahkeme önüne gelen bir *amparo* başvurusunun özel anayasal önem taşıyıp taşımadığına karar verirken incelemesi sonucu vereceği kararın Anayasa'nın yorumlanması, uygulanması veya genel etkililiği ve temel hakların içeriği ve kapsamının belirlenmesi için yapacağı katkıyı göz önüne almaktadır. Böylece daha önce subjektif bir mekanizma olarak da değerlendirilen *amparo* başvurusu daha objektif bir boyut kazanmıştır⁷⁵. Anayasa Mahkemesi de bir kararında açıkça, Organik Kanun ile yapılan değişikliğin *amparo* başvurusunun başvuruçusu için taşıdığı kişisel önemi ortadan kaldırarak *amparo* yolunu nesnel bir boyuta taşıdığını belirtmiştir⁷⁶. Bu durum Arroyo Jiménez tarafından *amparo* başvurusunun "nesnelleştirilmesi" şeklinde açıklanmaktadır⁷⁷.

⁷¹ Tablo 2.

⁷² González Beilfuss, M. (2016). "La especial trascendencia constitucional de las demandas de amparo", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 107, s. 337.

⁷³ Matia Portilla, F. J. (2009). "La especial trascendencia constitucional y la inadmisión del recurso de amparo", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 86, s. 348.

⁷⁴ ATC 248/1994, de 19 de septiembre, FJ 3.

⁷⁵ İnceoğlu, S. (2017). s. 89.

⁷⁶ ATC 29/2011, de 17 de marzo, FJ 2.

⁷⁷ Arroyo Jiménez, L. (2017). "Especial trascendencia constitucional del Recurso de Amparo", *Revista El Cronista del Estado Social y Democrático de Derecho*, S. 68, s. 37.

Bu kriterin kabulüyle birlikte *amparo* başvurusunda nesnel yaklaşımın tercih edildiği açıktır, hatta öyle ki bu değişiklik başvurusunun ağır ve giderilemez bir zarara uğrayabileceği durumlara bir istisna getiren Almanya'daki reformdan bile daha ileri gitmekte, *amparo* başvurusunu Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesinin geniş bir takdir payını öngören *certiorari* usulüne daha da yaklaştırmaktadır⁷⁸. Elbette bu koruma devam ettiği sürece, herkesin temel haklarının korunması talebiyle Mahkemeye gidebileceği düşünüldüğünde, Mahkemenin söz konusu korumayı sunma kabiliyetinin ortadan kalktığı söylenemeyecektir. Fakat buradaki temel özellik, örneğin Türkiye'deki bireysel başvuru usulünde bir kabul edilebilirlik koşulu olarak uygulanan anayasal ve kişisel önem kriterinden farklı olarak herhangi bir subjektif unsura yer verilmemiş olmasıdır. *Amparo* başvurusu, amacı temel hakları korumak olan öznel işlevini tamamen reddetmese de bu korumanın yapısını saptıran nesnel bir değişikliği beraberinde getirmiştir. Bir *amparo* başvurusu yolunun varlığının, ihlal edilen hakkın korunmasını sağlayacağı açıktır. Fakat söz konusu koruma, reform ile birlikte, hakka yönelik öznel zararın temel nesnel bir gereklilik taşıdığı durumlarda sağlanacaktır⁷⁹.

6/2007 sayılı Organik Kanun hemen yürürlüğe girmesine rağmen *amparo* başvurularının kabul edilebilir bulunabilmesi için taşıması gereken özel anayasal önem koşuluna ilişkin içtihadın oluşmaya başlaması neredeyse bir yılı bulmuştur. Nitekim reformla birlikte getirilen, kabul edilemezlik kararlarının hangi şartı taşımadığının kararda belirtileceğine ilişkin yükümlülük Mahkemeyi kabul edilebilirlik incelemesi için bekleyen *amparo* başvuruları için uzun bir vakit ayırmak zorunda bırakmıştır⁸⁰. Beklenenden daha uzun süren bir ara dönemde yeni kabul edilebilirlik usulünün *de facto* olarak uygulanmaması, tüm bu süre boyunca bu usulün içeriğine ilişkin içtihadi kriterlere sahip olmayan ve bu sebeple başvurularını gerektiği şekilde hazırlayamayan avukatların eleştirilerine yol açmıştır⁸¹. Reformun ilk yıllarında Mahkeme, *amparo* başvurusunun özel anayasal öneminin gerekçelendirilmesi zorunluluğuna büyük önem vermiştir. Reforma ve kriterin uygulamasına ilişkin belirsizlikler sonucu da *amparo* başvurularının usuli incelemesinde

⁷⁸ Aragón Reyes, M. (2009). s. 19; Espinosa Díaz, A. (2010). s. 12.

⁷⁹ Aragón Reyes, M. (2009). s. 30.

⁸⁰ González Beilfuss, M. (2016). s. 343.

⁸¹ a.g.e. s. 344.

özel anayasal önemin gerekçelendirilmemiş olması sebebiyle birçok *amparo* başvurusu kabul edilemezlik kararı ile sonuçlanmıştır. Bu uygulama, Yargıç Gay Montalvo'nun ATC 289/2008⁸² sayılı kararla ifade ettiği karşı görüşünde de açıkça ortaya çıkan Anayasa Mahkemesinin kendi içinde birtakım gerginliklere yol açmıştır⁸³. Bir sonraki bölümde tasarı ve kabul sürecinde birçok tartışma ve eleştiriye yol açan 2007 reformu ile getirilen özel anayasal önem kriterinin kapsamı ve bu kriterin uygulanmasına ilişkin İspanya Anayasa Mahkemesinin güncel eğilimleri ele alınmıştır.

II. KABUL EDİLEBİLİRLİK KRİTERİ OLARAK ÖZEL ANAYASAL ÖNEM

İspanya Anayasa Mahkemesine yapılan bir *amparo* başvurusu ilk olarak Mahkemenin Yazı İşleri bölümüne gitmektedir. Burada başvurunun taşınması gereken usule ilişkin gerekliliklerin karşılanıp karşılanmadığına dair bir ilk inceleme yapılmaktadır. Organik Kanun'un 49. maddesine göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir *amparo* başvurusunda ihlal iddiasını destekleyen somut olgular açık ve net bir şekilde ortaya konulmalı, ihlal edildiği iddia edilen anayasal hak belirtilmeli ve korunması veya eski hâle getirilmesi talep edilen hak veya özgürlük ihlali kesin olarak açıklanmalı, başvuruçunun sonuç ve talepleri muhakkak yazılmalıdır. Bununla birlikte her koşulda, başvuruçunun başvurusunun neden özel anayasal önem taşıdığını gerekçelendirmelidir. Başvuru vekil ile yapılmışsa vekâletname ilişkisini gösteren bir belge ile başvuruya dayanak kararın bir kopyası ve bununla birlikte ihlal iddiasına dayanak ek belgeler de eklenmelidir. Bu şartlardan herhangi birine uyulmaması hâlinde eksikliklerin on gün içerisinde giderilmesi istenir, giderilmediği takdirde de *amparo* başvurusu kabul edilemez bulunarak reddedilir.

Bir *amparo* başvurusunda şikâyetin taşıdığı özel anayasal önemin gerekçelendirilmesi yükümlülüğü bu kriterin, esasa ilişkin bir kabul edilebilirlik koşulu olmasının yanında usule ilişkin de bir koşul olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu kriter usule ve esasa ilişkin olmak üzere iki boyutlu bir niteliğe sahiptir. Başvurunun taşıdığı özel anayasal önemin gerekçelendirilip gerekçelendirilmediği idari incelemede de göz

⁸² ATC 289/2008, de 21 de julio.

⁸³ González Beilfuss, M. (2016). s. 345. Ayrıca bkz. Balaguer Callejón, F., Cámara Villar, G. y Medina Rey, L. F. (2008). *La nueva Ley Orgánica del Tribunal Constitucional*. Madrid: Tecnos.

önüne alındığından, başvuru yapılırken muhakkak olarak başvurunun neden özel anayasal önemi haiz olduğu açıklanmalıdır. Bu anlamda söz konusu kriterin İspanyol anayasa yargısında bir idari ret sebebi olarak da görülebileceği söylenebilir. Bununla birlikte Mahkemenin özel anayasal önemin olmadığı yönündeki takdiri, kabul aşamasında ve esas aşamasında olmak üzere ikiye ayrılır. Öncelikle kabul edilebilirlik aşamasında başvuru, özel anayasal önemi haiz olmaması sebebiyle bir ret kararı ile sonuçlanabilecektir. Ayrıca başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin böyle bir eksiklik, incelemenin esas aşamasına geçilmiş olsa da ya resen ya da taraflardan herhangi birinin itirazı ile yeniden gözden geçirilebilmektedir. Başvurunun kabul edilemezlik kararına karşı ancak savcı tarafından üç gün içinde itiraz edilebilir. İtiraz sonucu verilen karar kesindir. Bütün kabul edilemezlik kriterlerinin yanında özel anayasal önem kriterinin kendine özgü özellikleri ile uygulandığı belli durumlar bulunmaktadır.

A. ÖZEL ANAYASAL ÖNEM KRİTERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Başvurunun özel anayasal önemi haiz olduğunu kanıtlamak başvuru sahibinin yükümlülüğüdür⁸⁴. Anayasa Mahkemesinin bir başvurunun özel anayasal önemi haiz olduğunu *ex officio* takdir etme yükümlülüğü bulunmamaktadır⁸⁵. Mahkeme, bir *amparo* başvurusunda özel anayasal önemin mevcut olduğunun başvuru tarafından açıklanmasını beklemektedir⁸⁶. Bu kriterin bir davada karşılandığına ilişkin açıklama her ne kadar özel bir şekle bağlı olmasa da yalnızca belli birtakım atıflarla yapılan gerekçelendirme, bu açıklamanın gereği gibi yapıldığı anlamına gelmemektedir⁸⁷. Nitekim özel anayasal önemin varlığı bir ihlalin veya zararın varlığıyla aynı şey değildir. Mahkeme, bunun bir temel hakkın ihlalinin varlığı hakkındaki gerekçelendirmeden başka bir şey olduğunu vurgulamaktadır⁸⁸. Bu sebeple gerekçelendirme farklı olmalı, açık ve net bir biçimde yapılmalıdır. Mahkeme söz konusu özel anayasal önemi, başvurunun genel argümantasyonundan çıkarmayı reddetmektedir. Her ne kadar katı bir şekilde uygulanmasa da pratik açıdan Mahkeme, her anayasal *amparo* talebinin, başvuruya ilişkin ihlal iddialarından farklı ve ayrı terimlerle ifade edilerek anayasal önemine

⁸⁴ ATC 188/2008, de 21 de julio, FJ 2.

⁸⁵ STC 176/2012, de 15 de octubre, FJ 4.

⁸⁶ STC 116/2013, de 20 de mayo, FJ 3.

⁸⁷ STC 69/2011, de 16 de mayo, FJ 2.

⁸⁸ STC 17/2011, de 28 de febrero, FJ 2.

atıfta bulunan argümanları içeren özel ve farklılaştırılmış bir bölüm içermesini talep etmektedir. Çünkü bir ihlalin varlığı o başvurunun otomatik olarak özel anayasal önemi haiz olduğunu göstermemektedir⁸⁹. Pérez Tremps, Anayasa Mahkemesinin başvurunun özel anayasal önemine ilişkin incelemesini, başvurunun önemli bir başka boyutu olan bir ihlalin varlığından ayırarak yapmasının bu kriterin kapsamını olumsuz anlamda kısıtladığını söylemektedir⁹⁰.

Özel anayasal önem, başvurunun bir niteliğidir ve bu sebeple her bir ihlal iddiasına ilişkin olarak ayrı ayrı değerlendirilmeden bir bütün olarak dikkate alınır⁹¹. Bu kriter şekle bağlı veya dokümansal bir koşul olmadığından başvurunun özel anayasal öneminin açıklanmadığı durumlarda, bazı usuli eksikliklerin varlığı hâlinde Anayasa Mahkemesi tarafından bu eksikliklerin giderilmesi için tanınan imkândan faydalanılamamaktadır. Bu hususa ilişkin bir açıklamanın olmayışı veya bu açıklamanın yetersizliği düzeltilemez⁹². Yani özel anayasal önem, başvurunun asli ve esasa ilişkin bir unsuru olarak görüldüğünden giderilebilir bir eksiklik olarak kabul edilmemektedir⁹³.

Özel anayasal önem kavramının belirsizliği ve bir başvuruda ne şekilde karşılanacağına dair açık bir içtihadın olmaması başlangıçta ciddi şüpheler uyandırarak çeşitli eleştirilere sebep olmuştur. Pérez Tremps, İspanyol hukuk sisteminde, kökleşmiş başkaca benzer bir kavram olmadığı göz önüne alındığında, özel anayasal önem kavramının son derece belirsiz olduğunu ifade etmiştir⁹⁴. Bu anlamda, eski Yargıç Eugenio Gay Montalvo bir muhalefet görüşünde, özel anayasal önemin gerekliliğinin belirsizliğini ve bunu açıklığa kavuşturma ihtiyacını vurgularken kriterin sinir bozucu bir biçimciliğe döndüğünü de belirtmiştir⁹⁵. Ortega Gutiérrez bu kavramın belirsiz olarak görülebileceğini ancak uygulama ile belirlenebilir olabileceğini

⁸⁹ Pérez Tremps, P. (2015). ss. 269–273.

⁹⁰ a.g.e. s. 293.

⁹¹ STC 2/2013, de 14 de enero, FJ 4.

⁹² Fernandez Antelo, L. (2013). “Bireysel Başvuruların Kabul Edilebilirlik Kriterleri: (Anayasal Önem Kriteri Ağırlıklı Bir İnceleme)”, *Anayasa Yargısı*, C. 30, s. 130.

⁹³ STC 128/2014, de 21 de julio, FJ 2.

⁹⁴ Pérez Tremps, P. (2015). s. 290.

⁹⁵ ATC 289/2008, de 22 de septiembre, FJ 2.

ifade etmiştir⁹⁶. Bu süreçte yargıç, kaçınılmaz olarak takdir yetkisinin uygulanmasını içeren bir yol belirleyecektir⁹⁷.

Anayasa Mahkemesi gerçekleştirilen reformdan sonra, anayasal koruma altındaki temel bir hakkın veya özgürlüğün salt ihlalini, *amparo* başvurusunun kabul edilmesi için artık tek başına yeterli görmemektedir, *amparo* başvurusunun özel anayasal önemi de haiz olması gerekmektedir. *Amparo* başvurusunda bulunan başvuru, şikâyetinin özel anayasal önem taşıdığını yeterince açıklamakla yükümlü olmasına rağmen Anayasa Mahkemesi her davada bu özel anayasal önemin mevcut olup olmadığını kendisi değerlendirmektedir. Özel anayasal önemin varlığı, şikâyetin anayasanın yorumlanması, uygulanması ve etkililiği ile temel hak ve özgürlüklerin içeriğinin ve kapsamının belirlenmesine yapacağı katkıya göre takdir edilmektedir. Anayasa Mahkemesi de hem özel anayasal önem ölçütü kavramının hem de var olup olmadığının takdiri için belirlenen kriterlerin dikkate değer ölçüdeki açık ve belirsiz niteliğinin kendisine geniş bir takdir marjı tanıdığını belirtmektedir. Bu sebeple Mahkeme, bu ölçüt bakımından yapacağı inceleme için referans alınabilecek yedi varsayımsal durum belirlemiştir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin bu ölçüt açısından yapılacak inceleme sonucunda vereceği kabul edilebilirlik kararı, Mahkemenin başvurusunun esası hakkında yapacağı incelemeyi sınırlamamaktadır.

B. KRİTERİN KAPSAMI, İŞ YÜKÜ SORUNU KARŞISINDAKİ ETKİLİLİĞİ VE UYGULAMASINA İLİŞKİN GÜNCEL EĞİLİMLER

Reformun ardından özel anayasal önem kavramının kapsamının belirlenmesi, Anayasa Mahkemesinin reformdan yaklaşık iki yıl sonra 2009 yılında verdiği bir kararla olmuştur. Fakat 2008 ve 2009 yıllarında özel anayasal öneme referans verilen kararlar da mevcuttur. Özel anayasal önem kriteri ilk olarak 23 Mart 2009 tarihli bir başvuruda uygulanmışsa da⁹⁸, en açık biçimiyle, Anayasa Mahkemesinin 25 Haziran 2009 tarihli bir kararında ele alınmıştır. Bu kararı verene kadar bu koşulun uygulanmasında Mahkeme belirli esneklikler de göstermiştir.

⁹⁶ Ortega Gutiérrez, D. (2010). s. 497.

⁹⁷ García de Enterría, E. (1996). "Una nota sobre el interés general como concepto jurídico indeterminado", *Revista Española de Derecho Administrativo*, S. 89, s. 12.

⁹⁸ STC 70/2009, de 23 de marzo.

Anayasa Mahkemesi bir ceza davasındaki ihlal iddialarına ilişkin olan bu başvuruda, özel anayasal önem ölçütünün kapsamı ve takdiri için yasada öngörülen kriterlere detaylı açıklamalar getirmiştir. Mahkemenin bu kriterin uygulanabileceği durumları belirlemesindeki temel sebep, *amparo* başvurusuna ilişkin 2007 yılındaki reformdan bu yana geçen süre dikkate alındığında, ölçütün yorumlanmasının geliştirilmesi gerektiği düşüncesidir. Özel anayasal önem kavramının muğlak ve yoruma açık olması, öncelikli olarak bu konuda bir dizi kriter oluşturularak kavramın kapsamını ve sınırlarını belirleme ihtiyacını doğurmuştur. Bu anlamda, bir *amparo* başvurusu, bu kararda sayılan yedi tür durumda, sahip olduğu özel anayasal önem nedeniyle esasa ilişkin bir karar verilmesini gerektirmektedir. Buna göre,

a. Anayasa Mahkemesi *amparo* başvurusuna konu edilen temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir sorunu veya özelliği ortaya koyan başvuruya ilişkin bir içtihat oluşturamamışsa,

b. Başvuruda Anayasa Mahkemesine içtihadını açıklığa kavuşturma veya değiştirme fırsatı veren veya yeni toplumsal olguların veya bir temel hakkın içeriğini düzenleyen normatif değişikliklerin veya İspanya Anayasası'nın 10.2 maddesinde belirtilen uluslararası şartlar ve sözleşmeleri yorumlamakla görevli koruma organlarının içtihadında bir değişiklik ortaya çıkmışsa,

c. Başvuruya konu bir temel hakkın ihlali yasadan veya genel nitelikteki başka bir hükümden kaynaklanıyorsa,

d. Bir temel hakkın ihlali, Anayasa Mahkemesinin temel hakka zarar verdiği kanaat getirdiği ve Anayasa'ya göre başka bir yorum yapılmasını gerekli gördüğü yerleşik içtihadından kaynaklanıyorsa,

e. Başvuruda öne sürülen temel hakka ilişkin Anayasa Mahkemesinin içtihadı derece mahkemeleri tarafından yinelenen bir şekilde ve genel olarak uygulanmamışsa veya anayasal içtihadı farklı yorumlayan ya da bazı durumlarda uygulayıp diğerlerinde görmezden gelen temel haklara ilişkin çelişkili yargı kararları mevcutsa,

f. Bir yargı organı Anayasa Mahkemesi içtihadına uyma yükümlülüğünü açıkça reddediyorsa,

g. *Amparo* başvurusu yoluyla ortaya çıkan mesele, önceki varsayımlardan herhangi birine dahil edilmeden, ilgili ve genel, sosyal

veya ekonomik etkiye ilişkin yasal bir sorunu gündeme getirirse veya özellikle, münhasıran olmasa bile, belirli seçim veya parlamento başvurularında olduğu gibi genel politik sonuçları mevcutsa özel anayasal önem söz konusudur⁹⁹.

Anayasa Mahkemesi bir *amparo* başvurusunu özel anayasal önemi sebebiyle kabul edilebilir bulmanın mümkün olduğu yedi durum belirlemiştir. *Amparo* korumasının dinamik doğası ve anayasal menfaati gündeme getiren yeni sorunların ortaya çıkabileceği gözetildiğinde, tüketici biçimde sayılmayan bu yedi varsayımsal duruma yenilerinin dâhil edilme olasılığı bulunmaktadır¹⁰⁰. Kabul edilen tüm *amparo* başvurularının özel anayasal önem taşıdığı açıktır ancak hangi somut olayın hangi sebeple bu kategorilere sokulduğunun açıkça ifade edildiği başvurular olsa da tam olarak net olmadığı başvurular da bulunmaktadır. Bu nedenle, özel anayasal öneme sahip başvuruların içeriğini açıklığa kavuşturmak ve sağlamlaştırmak için en azından hangi varsayıma dayanılarak gerekçelendirildiğinden bahsetmek yerinde olacaktır.

1. Kriterin Uygulamasında STC 155/2009 Sayılı Karar ile Belirlenen Yedi Varsayımsal Durum

a) Anayasal İçtihadın Olmaması

Temel hak ve özgürlüklerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi önüne gelen bir şikâyet, daha önce incelenmemiş ve şikâyete ilişkin konuda bir içtihat oluşturulmamışsa veya konunun içeriği, üzerinde yeterince çalışılmamış sorunları gündeme getiriyorsa anayasal önemi haiz olduğu kabul edilir. Mahkeme bu gibi durumlarda değerlendirmesini, bir sorun veya içtihadı yeni bir boyut kazandıracak bir durum olduğunu söylemekle ve en fazla bu yeniliğin ne olduğunu belirtmekle sınırlamaktadır¹⁰¹.

Anayasa Mahkemesinin, özel anayasal önemin olup olmadığını incelediği ilk davalardan biri, bir öğretmenin mahremiyet hakkının ihlaline ilişkin şikâyeti olmuştur. Çalıştığı okul idaresi, öğretmen olan başvurucuyu psikolojik tıbbi raporlarını kullanarak kalıcı sakatlık nedeniyle emekli olmaya zorlamıştır. İdarenin söz konusu raporları nasıl elde ettiği bilinmese de başvurucunun izni olmadan elde edildiği

⁹⁹ STC 155/2009, de 25 de junio, FJ 2.

¹⁰⁰ STC 155/2009, de 25 de junio, FJ 1.

¹⁰¹ Pérez Tremps, P. (2015). s. 297.

tespit edilmiştir. Hukuki kesinlik ilkesine ilişkin olduğu tespit edilen şikâyetin daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmemiş bir mesele olduğu belirtilmiş ve özel anayasal öneminin bulunmadığına ilişkin itiraz reddedilmiştir¹⁰². Yine bir başka davada ise mülkiyet hakkına ilişkin bir yargılamada faks yoluyla yapılan tebligatın kendisi tarafından teslim alınmadığını iddia eden başvuruçunun şikâyeti kabul edilebilir bulunmuştur. Buna gerekçe olarak Anayasa Mahkemesinin içtihatlarında, olağan yargı yetkisi kapsamında, faksla gerçekleştirilen tebligat işlemlerinin karşılması gereken koşullara ilişkin yeterli ve esaslı tespitlerin bulunmaması, böylece bunların etkili bir hukuk yolu hakkıyla uyumlu olmaması ve söz konusu davanın da bu sorunları açıklığa kavuşturma fırsatı vermesi gösterilmiştir¹⁰³.

Bir ceza yargılaması kapsamında hapis cezasına çarptırılan yabancıların aynı zamanda sınır dışı edilmesine karar verilmesi de bu anlamda incelenmesi gereken bir mesele olarak görülmüştür. Anayasa Mahkemesi bu tarz "çifte ceza" konusunda karar vermesi gerektiğini, nitekim özellikle İspanya'daki kalabalık yabancı nüfusun bir sonucu olarak bahsedilen sorunun mahkemeler önünde sık sık tekrarlanabileceğini göz önünde bulundurmıştır¹⁰⁴. Benzer şekilde bankacılık kuruluşlarının müşterilerinin kişisel verilerini rızaları olmadan tüketici derneklerine vermeleri¹⁰⁵, başvuruçunun rızası ve yetkisi olmadan polisin telefon rehberindeki kişilerin listesine erişimi¹⁰⁶, adaylıktan daha önce istifa eden kişinin belediye başkanı olarak seçilmesi¹⁰⁷, başvuru hakkında icra takibine ilişkin tebligatların güncel ikametgâh adreslerine yapılmaması¹⁰⁸, başvuruçunun çalıştığı şirkette kullandığı elektronik postaların içeriğinin denetlenmesi sonucu işten çıkarılması¹⁰⁹ gibi konular da bu kapsamda kabul edilebilir bulunmuştur¹¹⁰.

¹⁰² STC 70/2009, de 23 de marzo, FJ 1.

¹⁰³ STC 58/2010, de 4 de octubre, FJ 3; Mülkiyetle ilişkin uyumsuzluklarla ilgili olarak ayrıca bkz. STC 191/2011, de 12 de diciembre, FJ 3; STC 79/2013, de 8 de abril, FJ 2.

¹⁰⁴ ATC 185/2011, de 21 de diciembre, FJ 1.

¹⁰⁵ ATC 96/2012, de 7 de mayo, FJ 4.

¹⁰⁶ STC 115/2013, de 9 de mayo, FJ 2.

¹⁰⁷ STC 147/2013, de 6 de agosto, FJ 2.

¹⁰⁸ STC 122/2013, de 20 de mayo, FJ 2.

¹⁰⁹ STC 170/2013, de 7 de octubre, FJ 2.

¹¹⁰ Benzer yönde kararlar için ayrıca bkz. STC 47/2014, de 7 de abril, FJ 2; STC 130/2014, de 21 de julio, FJ 2; STC 160/2014, de 6 de octubre, FJ 2; ATC 44/2015, de 25 de febrero, FJ 1.

Anayasal içtihadın olmadığı veya eksik olduğu durumlarda Anayasa Mahkemesi, savcılık itirazı üzerine şikâyeti özel anayasal önem kriteri açısından incelemiş ve sorunun ne olduğunu tespit ederek bu konuda bir boşluk olduğunu, dolayısıyla da şikâyeti incelemesi gerektiğini belirtmiştir. Bu anlamda Anayasa Mahkemesi önüne gelen şikâyetlerde belli bir konu bütünlüğü bulunmamaktadır, odaklanılan temel mesele söz konusu şikâyetin daha önce incelenip incelenmediği veya bu incelemenin yeterli olup olmadığıdır. Davanın ekonomik bir mahiyeti olsa dahi anayasal içtihadın yokluğu meseleyi incelenebilir kılabilir¹¹¹.

İspanya Anayasa Mahkemesinin istatistiklerine göre¹¹², bu varsayım, yani *amparo* başvurusu ile gündeme gelen mesele ile ilgili bir anayasal içtihadın olmaması uygulamada en çok başvuru alan varsayımdır¹¹³. Yaklaşık 42 yıldır faaliyet gösteren bir Mahkemenin hemen hemen her alanda içtihat oluşturma fırsatına sahip olmasına rağmen anayasal içtihadında hâlâ boşluklar olduğu kanaati dikkat çekicidir. Esasında Mahkeme önüne gelmiş bir meselede temel bir hak veya onun bir yönü hakkında bir içtihat olmaması şart değildir, başvurunun yeni spesifik bir sorunu gündeme getirmesi yeterlidir¹¹⁴. Mahkeme, anayasal içtihadın olup olmadığını, başvurunun kabul edildiği veya sonuçlandırıldığı değil yapıldığı zamana göre değerlendirmektedir¹¹⁵.

b) Anayasal İchtihadın Netleştirilmesi veya Değiştirilmesinin Gerekmesi

Anayasal içtihadın netleştirilmesine veya değiştirilmesine yönelik ihtiyaç genellikle yeni toplumsal koşulların ortaya çıkmasından, uluslararası denetim mekanizmalarının içtihatlarının değişmesinden veya bir temel hakkın içeriğini değiştiren hukuki yeniliklerden kaynaklanabilmektedir. Anayasa Mahkemesinin bu tür değişiklik ve yeniliklere ilişkin olan başvuruların özel anayasal önemi haiz olduğu sonucuna varması, bu toplumsal, politik ve hukuki değişiklikler tarafından motive edilen durumları iç hukuka uyarlama amacının sonucudur. Bu durum aslında uluslararası prensipleri kendi içtihadına yansıtmakla yükümlü olan Anayasa Mahkemesinin önüne gelen şikâyet

¹¹¹ STC 56/2013, de 11 de marzo, FJ 1.

¹¹² Tablo 3.

¹¹³ Mahkemenin son yıllarda bu varsayıma dayalı olarak verdiği bazı kabul edilebilirlik kararları için bkz.: STC 99/2021, de 10 de mayo; STC 46/2020, de 15 de junio; STC 1/2019, de 14 de enero; STC 58/2018, de 4 de junio; STC 60/2017, de 22 de mayo; STC 107/2016, de 7 de junio.

¹¹⁴ STC 115/2013, de 9 de mayo; STC 29/2014, de 24 de febrero; STC 170/2013, de 7 de octubre.

¹¹⁵ STC 56/2013, de 11 de marzo.

motu proprio bir inceleme yapıp yapmayacağı yönünden de bir şüphe oluşturur¹¹⁶. Zira daha önce de belirtildiği gibi bir şikâyetin özel anayasal önemi haiz olduğuna ilişkin resen bir inceleme yapılmamaktadır. Fakat Mahkemenin önüne gelen şikâyette söz konusu kriteri esnek olarak yorumlama imkânı olduğunu da unutmamak gerekir.

Bir diğer yandan ekonomik kriz, işsizlik, terörizm gibi hakları ve bu hakların içeriğini etkileyen toplumsal değişiklikler çok çeşitli olduğundan hangilerinin özel anayasal öneme sahip olduğunu belirlemek de güçtür. Bu durum anayasa yargıcına geniş bir takdir marjı bırakarak kaçınılmaz olarak öngörülebilirlik ilkesine ilişkin bir yoksunluğu da beraberinde getirir¹¹⁷. Son olarak uluslararası arenada temel hak ve özgürlüklerin içeriğini değiştiren içtihadın iç hukuka uyarlanması meselesinde hangi mekanizmaların dikkate alınacağı konusunda Anayasa'nın 10/2. maddesi referans olabilir. Bunların başında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın geldiği söylenebilir.

Anayasa Mahkemesi, ölçütün uygulanabileceği durumları belirlediği ilk davada anayasal içtihadı netleştirme gerekliliğinin başvurunun özel anayasal öneminin mevcut olduğunu gösterdiğine kanaat getirmiştir. Mahkeme önüne gelen bu davada, *amparo* başvurusunda bulunan kişi, yargı makamları tarafından basit nitelikli hırsızlık sebebiyle önce günlüğü 6 avrodan kırk beş günlük para cezası ile cezalandırılmıştır. Fakat temyiz incelemesinde mahkûmiyet hükmü ağırlaştırılarak başvurucağının sekiz gün ev hapsi ile cezalandırılmasına ve yargılama giderlerini ödemesine karar verilmiştir. Başvurucu hem temyiz incelemesi sonucunda kendisine verilen ilk cezadan daha ağır ve farklı nitelikte bir ceza verilmesinin hem de hakkında verilen cezanın gerekçelendirilmemiş olmasının etkili başvuru hakkını ve gerekçeli karar hakkını ihlal ettiğini ileri sürerek anayasal *amparo* başvurusunda bulunmuştur. Mahkemenin bu davada özel anayasal önemin mevcut olduğuna kanaat getirmesinin sebebi, söz konusu davanın, savcının suçlaması ve mahkeme tarafından verilecek mahkûmiyet kararı arasındaki uygunluğa ilişkin anayasal doktrini netleştirmeye ve hatta ana hatlarını çizmeye olanak tanınmasıdır¹¹⁸.

¹¹⁶ Örneğin İspanya Anayasa Mahkemesi, bir başvuruda şikâyetin özel anayasal öneminin yeterince gerekçelendirilmediğini kabul etse de başvuruyu incelemeye karar vermiştir. STC 58/2014, de 5 de mayo, FJ 2.

¹¹⁷ Esquivel Alonso, Y. (2013). "El requisito de la especial transcendencia constitucional: 'Decidir no decidir'", *Estudios de Deusto*, C. 61, S. 2, s. 188.

¹¹⁸ STC 155/2009, de 25 de junio, FJ 2.

Anayasa Mahkemesinin içtihadının netleştirilmesi gerektiğine ilişkin tespitlerden bir diğeri, başvuruçunun otoyolda aracına bir hayvanın çarpması sonucu uğradığı zararın karşılanması talebine ilişkin şikâyetinde gündeme gelmiştir. Esasında şikâyet idari kısa yargılama sürecindeki vekâlet ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Başvuruçunun avukatı duruşmaya katılmak üzere bir başka avukatı yetkilendirmiştir. Fakat idari yargı makamları bu avukatın vekâletname veya yetki belgesi olmadan duruşmaya katıldığını tespit etmiş ve başvuruçunun davasını takip etmediğine kanaat getirerek davayı düşürmüş, yargılama masraflarının ödenmesine karar vermiştir. Başvuruçunun temel argümanı, kanunların bir avukatın mahkeme önünde temsil görevini yerine getirebilmesi veya başka bir avukat yerine duruşmada hazır bulunabilmesi için vekâletname gibi herhangi bir belge sunmasını gerektirmemesidir. Anayasa Mahkemesi bu başvurunun daha önce karara bağladığı benzer konulardaki başvurulardan farklı yönleri olduğunu ve bu anlamda avukatın temsilîyet ilişkisine dair içtihadını daha da netleştirilmesi ve açıklığa kavuşturması gerektiğini belirtmiştir. Nitekim kararda da referans verildiği üzere AİHM'in İspanya'ya karşı incelediği *Saez Maeso*¹¹⁹ davasında, başvurudaki gibi idari yargılama davasının esasına girilmeden reddedilmesine imkân veren usule ilişkin şartların ölçüsüz bir şekilde yorumlanmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini tespit etmesi Anayasa Mahkemesinin bu konudaki içtihadını açıklığa kavuşturmasını gerektirmiştir¹²⁰. Bir temel hakkın içeriğine etki eden hukuk normunun yorumu meselesi başka başvurularda da¹²¹, örneğin seçimlere ilişkin *amparo* başvurularıyla gündeme gelebilmekte ve davanın özel anayasal önemi ülkedeki toplumsal dinamiklerin değişen yapısından kaynaklanabilmektir¹²².

Bununla birlikte örneğin bir şirketin ücret politikasından kaynaklanan maaş farklılıklarının, iş ilişkileri alanındaki eşitlik hakkının¹²³; bir ceza mahkemesinin fikri mülkiyet suçu nedeniyle verdiği hapis cezasının

¹¹⁹ Bu davada AİHM, başvuruçunun üniversite diplomasının verilmesine ilişkin idari bir yargılamada derece mahkemeleri önündeki davasının önce usulü gereklilikleri taşıdığı kabul edilip yaklaşık 5 yıl sonra usulü bir koşulu yerine getirmede gerekçesiyle reddedilmesinin yargı makamlarının söz konusu kriterleri geniş ve orantısız yorumlamasından kaynaklandığını söylemiştir. *Saez Maeso/İspanya*, B. No: 77837/01, 09/11/2004, § 30.

¹²⁰ STC 17/2011, de 28 de febrero, FJ 2.

¹²¹ STC 192/2012, de 29 de octubre, FJ 2.

¹²² STC 61/2011, de 5 de mayo, FJ 2; FJ 12.

¹²³ STC 36/2011, de 28 de marzo, FJ 2.

infaz edilmediği takdirde başvuruçunun sınır dışı edilmesinin, lehe yorum ve elverişlilik açısından kişi hürriyeti hakkının¹²⁴; deneme süresindeki hamile işçinin iş akdinin feshedilmesinin, hamile işçilerin ayrımcılığa uğramaması hakkının¹²⁵; kamuyu ilgilendiren bir konuda yazılan bir makaledeki ifadeler sebebiyle cezalandırılmanın, çatışan haklar bağlamında ifade özgürlüğü ile kişinin onurunun korunması hakkının¹²⁶; yanlış park sebebiyle trafik kurallarına aykırılıktan verilen idari para cezasının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin¹²⁷ içeriği ve kapsamı ile ilgili anayasal doktrini tamamlama ve netleştirme imkânı verdiği kanaat getirilmiştir.

Anayasal içtihadın netleştirilmesinin veya değiştirilmesinin gerektiğine kanaat getirilen durumlar, bir şikâyetin özel anayasal önem taşıdığına ilişkin olarak Mahkeme tarafından sıklıkla takdir edilen ikinci varsayımdır¹²⁸. Çoğu durumda anayasal önem, her şeyden önce, anayasal içtihadı değiştirmekten ziyade açıklığa kavuşturma ihtiyacına dayanmaktadır¹²⁹. Bu ihtiyacın özellikle AİHM başta olmak üzere uluslararası insan hakları yargısında verilen kararlar sonucu duyulduğu söylenebilir.

c) Bir Temel Hakkın İhlalinin Genel Bir Hukuk Kuralından Kaynaklanması

Bir temel hakkın yasadan veya genel düzenleyici başka bir kural tarafından ihlali durumunda özel anayasal önemin varlığı söz konusu olmaktadır. Bu konuda hükmün niteliğine ilişkin bir sınırlamaya gidilmemesi her türlü hukuk kuralından kaynaklanan ihlallerin *amparo* başvurusuna konu olabileceği şeklinde yorumlanabilir¹³⁰.

Seçim kanunlarından ve düzenlemelerinden kaynaklanan ihlaller bu varsayımda yoğunluktadır. Örneğin seçim kurulunun adaylık kurallarına ilişkin bir şikâyette Mahkeme, bir temel hakkın genel nitelikteki bir norm sebebiyle ihlal edildiğini belirterek özel anayasal önemin

¹²⁴ STC 68/2011, de 16 de mayo, FJ 2.

¹²⁵ STC 173/2013, de 10 de octubre, FJ 2.

¹²⁶ STC 216/2013, de 19 de diciembre, FJ 2.

¹²⁷ STC 21/2015, de 16 de febrero, FJ 2.

¹²⁸ Mahkemenin son yıllarda bu varsayıma dayalı olarak verdiği bazı kabul edilebilirlik kararları için bkz. STC 68/2020, de 29 de junio; STC 85/2020, de 20 de julio; STC 88/2020, de 20 de julio; STC 47/2019, de 8 de abril; STC 59/2018, de 4 de junio.

¹²⁹ González Beilfuss, M. (2016). s. 356.

¹³⁰ Pérez Tremps, P. (2015). s. 298.

varlığını belirtmiştir¹³¹. Elbette bu uygulama yalnızca seçim kurulu gibi idari kurumların genel kurallarıyla sınırlı değildir. Özellikle kanun karşısında eşitlik ilkesi bakımından da çeşitli konularda başvurular söz konusu olmuştur. Örneğin sosyal güvenlik uyumsuzluğuna ilişkin bir şikâyette, ayrımcılık yasağının ihlali incelenmiştir. Yarı zamanlı bir işçi olan başvurucu, on beş yıllık asgari prim süresini karşılamadığı için reddedilen emeklilik aylığını talep etmiştir. Başvurucu, Genel Sosyal Güvenlik Kanunu'nda öngörülen emeklilik aylığını almak için prim süresinin hesaplanmasında, tam zamanlı çalışanlara göre yarı zamanlı çalışanlara karşı ayrımcılık yapıldığını ve eşitlik hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu davada şikâyetin özel anayasal öneminin, temel hakkın ihlalinin sosyal güvenlik priminin hesaplanmasına ilişkin bir kanun hükmünden kaynaklanmasından ileri geldiğini belirtmiştir¹³². Bir başka davada ise haklarında açılan bir icra takibinde ücretsiz adli yardımdan faydalanmak isteyen başvurucuların bu talebinin aile gelirinin belli bir miktarın altında olmasını gerektiren kanun hükmü sebebiyle karşılanmamasının özel anayasal önemi haiz olduğuna kanaat getirilmiştir¹³³.

Görüldüğü üzere ihlal iddialarının kanun veya genel nitelikteki normların öngördüğü kısıtlamalardan kaynaklandığı durumlarda özel anayasal önemin varlığı kabul edilmiştir. Yalnız bu durum bir yasanın anayasaya aykırı olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır; nitekim bu durum, bir anayasaya aykırılık incelemesine konu olacaktır ki bu da *amparo* başvurusunun konusu değildir.

d) Bir Temel Hakkın İhlalinin Yerleşik Bir İçtihadattan Kaynaklanması

Bir temel hakkın ihlalinin Anayasa Mahkemesinin temel hakka zarar verdiğine kanaat getirdiği ve Anayasa'ya göre başka bir yorum yapılmasını gerekli gördüğü yerleşik içtihadından kaynaklandığı durumlarda özel anayasal önemin varlığı kabul edilir. Anayasal içtihadın olmadığı veya temel hakların korunmasında yetersiz veya eksik görüldüğü durumlarda yasanın içtihadı yorumunun gözden geçirilmesi amaçlanmaktadır. Temel hak ihlalinin Anayasa Mahkemesinin başka

¹³¹ STC 165/2011, de 1 de noviembre, FJ 2. Seçim amparosu için ayrıca bkz. STC 162/2011, de 2 de noviembre, FJ 2; STC 163/2011, de 2 de noviembre, FJ 2; STC 170/2011, de 3 de noviembre, FJ 2.

¹³² STC 116/2013, de 20 de mayo, FJ 3.

¹³³ STC 118/2014, de 8 de julio, FJ 2.

bir yorumda bulunmayı gerekli gördüğü hatalı bir anayasal yorumdan kaynaklandığı bu durumlar, yargı organları tarafından yapılan anayasal içtihadı aykırı ve yinelenen ihlallerden farklı olarak algılanmalıdır.

Bir temel hakkın ihlalinin yerleşik bir içtihattan kaynaklandığı durumlardan birinde şikâyet ifade özgürlüğü ve haberleşmenin gizliliği hakkı bağlamında gündeme gelmiştir. Cadiz'deki Ceza İnfaz Kurumunda mahkûm olan başvuru, infaz hâkimine hitaben yazdığı ve ceza infaz kurumunda olup bitenlerden şikâyetçi olduğu mektubunu kapalı bir zarf içinde teslim ettiği hâlde içeriğinin daha sonra görevliler tarafından öğrenilmesi üzerine, mektuptaki bazı ifadeleri sebebiyle cezalandırılmıştır. Anayasa Mahkemesine göre başvurunun özel anayasal önemi, söz konusu ihlalin, ceza infaz merkezlerindeki mahkûmların haberleşmesinin gizliliğine ilişkin anayasa doktrininin uygulanabilirliği meselesinden kaynaklanmıştır¹³⁴. Nitekim aynı ihlaller Aragon ile Castilla ve León bölgelerinde de meydana gelmiştir¹³⁵. Bu anlamda söz konusu davada İspanya'nın diğer bölgelerindeki uygulamayı da etkileyecek başka bir içtihadı yorum yapılması gereği duyulmuştur.

Bir temel hakkın ihlalinin yerleşik bir içtihattan kaynaklanması o anayasal içtihadın eksik kaldığı veya benzer uyumsuzluklara uygulanacak şekilde etki alanının genişletilmesinin gerektiği durumlarda da söz konusu olmaktadır. İspanya Anayasa Mahkemesi istatistikleri bu varsayımın uygulamasının diğerlerine oranla oldukça az olduğunu göstermektedir.

e) Anayasal İchtihadın Yinelenen Bir Şekilde Uygulanmaması

Genel olarak ve tekrarlanan bir şekilde, yargı makamları tarafından Anayasa Mahkemesi içtihatlarının uygulanmaması, farklı şekilde yorumlanması, aynı koşullara sahip davalarda farklı şekilde uygulanması durumlarında özel anayasal önemin varlığı kabul edilmektedir. Bu durumun münferit olmaması tekrarlanması da beklenmektedir. Elbette bunun iki, üç veya on kez tekrarlanıp tekrarlanmadığını teyit edecek merci, anayasa yargısının kendisi olacaktır¹³⁶. Aslında bu durum bir diğer yandan Anayasa'nın en yüksek yorumcusu olan Anayasa Mahkemesinin kararlarının uygulanmaması dolayısıyla Anayasa'nın da açık bir ihlali anlamına gelse de anayasal içtihadı uygulanmasının açıkça

¹³⁴ ATC 165/2011, de 27 de febrero, FJ 2.

¹³⁵ STC 175/2000, de 26 de junio, FJ 2; STC 15/2011, de 28 de febrero, FJ 3.

¹³⁶ Esquivel Alonso, Y. (2013). s. 192.

reddedilmesinden farklıdır çünkü bu ikinci durumda kasti bir davranış söz konusu olmaktadır.

Yinelenen bir şekilde anayasal içtihadı uyulmaması durumu çeşitli şekillerde ortaya çıkmıştır. Örneğin hapisane hücrelerinde yapılan aramanın biçiminin mahkûmun mahremiyet hakkını ihlal etmesi¹³⁷, hapisane yönetimine ilişkin şikâyetlerini infaz hâkimine bildiren mahkûmun mektubunun görevliler tarafından açılmasının haberleşmenin gizliliği hakkını ihlal etmesi¹³⁸, gözaltına alınan başvuruçunun *habeas corpus* talebinin reddedilmesinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal etmesi¹³⁹ bu yinelenen ihlallere örnek davalar olmuştur. Bu gibi durumlarda yinelenen ihlalin spesifik ve münferit bir konuda değil de aslında Anayasa Mahkemesi önüne sıklıkla gelen konularda olduğu görülmektedir.

Her uygulama farklılığı, anayasal içtihadın uygulanmaması sebebiyle önemli olduğu anlamına gelmemektedir. Söz konusu farklılığın önemi başvurunun kişisel mahiyetini aşacak şekilde anayasal bir mesele ortaya koymalıdır. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadının uygulanmaması veya farklı şekillerde uygulanması bir şikâyetin özel anayasal önemi haiz olması bakımından belirleyicidir.

f) Anayasal İctihada Uyulmasının Açıkça Reddedilmesi

Yargı organlarının Anayasa Mahkemesi kararlarına uymaması, tekrarlanan bir şekilde yargı makamları tarafından veya temel haklara aykırı yargı kararlarıyla Anayasa Mahkemesi içtihatlarının uygulanmaması, farklı şekilde yorumlanması, aynı koşullara sahip davalarda farklı şekilde uygulanması durumuna benzerdir. Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmasının açıkça reddedildiği bu durum bir "hukuki isyan" olarak tanımlanmaktadır¹⁴⁰.

Birçok durumda Anayasa Mahkemesinin kararlarının yinelenen bir biçimde uygulanmaması, yargı makamlarının o içtihadı uyma görevini açıkça reddettiği anlamına da gelmektedir. Nitekim yukarıda da bahsedilen hapisane hücrelerinde yapılan aramanın biçiminin mahkûmun mahremiyet hakkının ihlaline ilişkin olduğu şikâyetinde,

¹³⁷ STC 59/2011, de 3 de mayo, FJ 6.

¹³⁸ STC 107/2012, de 21 de mayo, FJ 2.

¹³⁹ STC 21/2014, de 10 de febrero, FJ 2; STC 42/2015, de 2 de marzo, FJ 2.

¹⁴⁰ Pérez Tremps, P. (2015). s. 300.

uymama eyleminin birçok kez tekrarlanması sonucu Anayasa Mahkemesi içtihadına uyma görevinin açıkça reddedildiği sonucuna varılmıştır¹⁴¹. Bununla birlikte anayasal içtihadı uymama durumu yalnızca kararı uygulama anlamında değil, bu kararı gerekçelendirme yükümlülüğü bağlamında da ortaya çıkmaktadır. Zira bu başvurunun özel anayasal önemi, mahkûma verilen ceza karşısında yargı organları tarafından verilen kararların basmakalıp niteliği ile başvuru temel hak ve özgürlüklerinin ihlallerini bu yargı organları önünde dile getirmiş olmasına rağmen kararlarda bunlarla ilgili herhangi bir değerlendirme yapılmamasından da kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak gerek gerekçelendirme yükümlülüğüne uyulmayan gerekse anayasal içtihadı ihlal etme niyetini ortaya koyan bir meseleye ilişkin *amparo* başvurusu kabul edilemez bulunamayacaktır¹⁴².

Esasında yargı organlarının anayasal içtihadı uymayı ve onu uygulamayı açıkça reddetmesi Anayasa'ya saygıyı da zedeleyen bir durumdur. Bir yargı organının Anayasa Mahkemesi kararlarına uymaması, hukuk sistemine ve anayasayı yorumlayıcı organın işlevine saygı göstermemesi hukuk güvenliği ilkesini de sarsmaktadır. Bir başka davada 1998'de işlenen bir vergi suçundan 2004 yılında mahkûm olan başvuru sahibinin özel anayasal önemi, Anayasa Mahkemesinin zaman aşımının hesaplanmasına ilişkin açık bir kararının varlığından haberdar olmalarına rağmen yargı organlarının bilinçli olarak bu içtihadı uygulamamaya karar vermelerinden kaynaklanmıştır¹⁴³. Yargı organlarının Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamadaki isteksizliğini açıkça belirtmesi, ihlalin kasıtlı niteliğini ortaya koymaktadır¹⁴⁴. Anayasa Mahkemesi, içtihadının uygulanmamasını onun hatalı yorumlanmasından ve uygulanmasından tamamen farklı olarak görmekte ve bu bilinçli hareketi bir direniş eylemi olarak yorumlamaktadır¹⁴⁵. Bu varsayım, bir başvurunun özel anayasal öneme sahip olduğunun en fazla takdir edildiği üçüncü durumdur¹⁴⁶.

¹⁴¹ STC 59/2011, de 3 de mayo, FJ 6.

¹⁴² STC 59/2011, de 3 de mayo, FJ 8.

¹⁴³ STC 133/2011, de 18 de julio, FJ 3.

¹⁴⁴ STC 115/2015, de 8 de junio, FJ 2.

¹⁴⁵ ATC 26/2012, de 31 de enero, FJ 3.

¹⁴⁶ Tablo 3. Mahkemenin son yıllarda bu varsayıma dayalı olarak verdiği bazı kabul edilebilirlik kararları için bkz. STC 93/2018, de 17 de septiembre; STC 60/2017, de 22 de mayo.

g) Şikâyetin Sosyal, Ekonomik veya Politik Sonuçları Olması

Başvuruda ileri sürülen ihlale ilişkin meselenin, ilgili ve genel, sosyal veya ekonomik etkiye ilişkin yasal bir sorunu gündeme getirmesi veya genel politik sonuçları olması durumunda özel anayasal önemin varlığı kabul edilir. Bu durumun anayasal sistemin kökünde yer alan demokratik kurumların oluşumu, işleyişi ve yapısını etkilediği ölçüde seçim ve parlamento konularını ve bununla birlikte özel bir ağırlığı olan temel hak ihlallerini içerdiği söylenebilir¹⁴⁷. Şikâyetin ilgili bir hukuki soruyu gündeme getirmesi, genel bir sosyal etkisinin olması ya da ortaya çıkan çatışmanın genel ekonomik etkilerinin veya genel siyasi sonuçlarının olması gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi, her durumda, ilgili bir hukuki mesele ile neyin anlaşıldığını ve meselenin genel, sosyal veya ekonomik etkisini tahlil etmelidir. Dolayısıyla burada da anayasa yargıcının takdir yetkisi ve olayı yorumlaması belirleyici olmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin önüne birçok kez gelen seçim *amparosuna* ilişkin meselelerin, ortaya çıkardığı politik sonuçlar bakımından kabul edilebilir bulunduğu, dolayısıyla özel anayasal önemi haiz olduğu değerlendirilmiştir. Örneğin bir davada, siyasi bir partinin adaylarının parçası olduğu seçim koalisyonundan ayrıldığını ispatlamamaları sebebiyle adaylıklarının ilan edilmemesine ilişkin şikâyet, politik sonuçları göz önüne alınarak incelenmiştir. Anayasa Mahkemesine göre söz konusu davanın vatandaşların kamu temsilcilerinin seçilmesi yoluyla demokrasiye katılımının Anayasa'nın uygulanmasındaki önemi söz konusu meselenin politik etkilerini göstermektedir¹⁴⁸. Bununla birlikte bir meselenin sosyal ve ekonomik etkileri ise başka bir davada, mesleğin icrası açısından kaydolunması gereken meslek örgütü ve uzmanlık alanı bağlamında gündeme gelmiştir. Başvuru konusu olan akademik derecelere ilişkin meselede özel anayasa önem konunun Avrupa'daki yüksek öğrenim alanını da etkileyecek nihai etkiye sahip olmasından kaynaklanmıştır¹⁴⁹.

Şikâyetin sosyal, ekonomik veya politik sonuçları olmasına dayalı olarak varlığına kanaat getirilen özel anayasal önemin içeriği tamamen nesnel bir karaktere sahip değildir. Bireyleri ciddi bir biçimde etkileyen

¹⁴⁷ Pérez Tremps, P. (2015). s. 300.

¹⁴⁸ STC 60/2011, de 5 de mayo, FJ 2. Siyasi temsil hakkının politik sonuçları sebebiyle özel anayasal önemi bulunan bir başka şikâyet için bkz.: STC 191/2013, de 18 noviembre, FJ 2.

¹⁴⁹ STC 183/2011, de 2 de noviembre, FJ 1-2.

bir başvurunun özellikle bu durum altında kabul edilme olasılığı yüksektir. Bu noktada belirleyici olan durum, birey özelinde meydana gelen bir mağduriyetin kendisinden başka birçok kişiyi etkileyecek sonuçlarının olmasıdır. Bununla birlikte bu yedi durumun tüketici bir biçimde sayılmadığı da tekrar hatırlanmalıdır. Kişinin ciddi bir zarara uğramış olması da ileride bu listeye eklenebilir.

Sonuç olarak, anayasal önemin açık bir şekilde var olduğu başvuruların kabul edilebilir olacağı ifade edilmelidir. Gerçekten de öyle meseleler vardır ki Anayasa Mahkemesi demokratik sistemlerin temel yapıtaşı olan haklara ilişkin şikâyetlerde bu katı nesnelliği tolere edebilmektedir. Nitekim bir başvuruda rızası olmaksızın bir psikiyatri hastanesine kaldırılan, dolayısıyla hürriyeti kısıtlanan başvuru kişinin hürriyeti ve güvenliği hakkı çerçevesinde avukat yardımı sağlanması, hâkim kararı alınması, haklarının hatırlatılması gibi usule ilişkin güvencelerden mahrum bırakılması şikâyet konusu olmuştur. Aslında bu gibi durumlar tam da temel hak ve özgürlüklerin nesnel boyutunu yani kamusal yarara olan katkısını göstermektedir. Hürriyetten yoksun bırakma gibi tedbirler özellikle savunmasız bir gruba yönelik olarak gerçekleştirildiğinde ise bu durum meseleye yadsınamaz toplumsal bir önem vermektedir¹⁵⁰. Dolayısıyla her ne kadar özel anayasal önem kriteri ile *amparo* başvurusunun nesnel boyutuna odaklansa da İspanya Anayasa Mahkemesinin temel hak ve özgürlüklerin nesnel boyutunu da dikkate alarak yaptığı inceleme, anayasa şikâyetinin subjektif işlevinin tamamen olmasa da bir dereceye kadar uyguladığını göstermektedir¹⁵¹.

2. Uygulamaya Bağlı Sonuçlar ve İspanya Anayasa Mahkemesinin Güncel Eğilimleri

İspanya Anayasa Mahkemesinin ve *amparo* başvuru yolunun 42 yıllık faaliyet süresi boyunca birçok kez reform ihtiyacı duyulmuş, bu ihtiyaca yönelik en etkili yanıt 2007 reformu ile verilmiştir. Yaklaşık 13 yıldır uygulanan özel anayasal önem kriterinin Mahkemenin iş yükü üzerinde hem nicel hem de nitel bir etkisi olduğu tartışmasızdır. Esasında reformla birlikte İspanya Anayasa Mahkemesine yapılan *amparo* başvurularının

¹⁵⁰ STC 141/2012, de 2 de julio, FJ 2.

¹⁵¹ Ayrıca bkz. STC 89/2011, de 6 de junio; STC 27/2013, de 11 de febrero, FJ 2; STC 44/2013, de 25 de febrero, FJ 2; ATC 65/2018, de 18 de junio; STC 31/2019, de 28 de febrero; STC 41/2019, de 27 de marzo; STC 42/2019, de 27 de marzo; STC 48/2020, de 15 de junio; STC 71/2020, de 29 de junio.

sayısında fark edilir bir düşüş yaşansa da bu düşüşün Mahkemenin yaşadığı çöküşü durduracak kadar hatırı sayılır ölçüde olup olmadığı tartışmalıdır. Hatırlanacağı üzere, Mahkeme özel anayasal önem kriterini 2009 yılında uygulamaya başlamıştı. Bu uygulamanın 2010 yılından itibaren Mahkemeye yapılan başvuru sayısı üzerinde önemli bir etkisi olduğu tespiti gerçekçi olmayabilir. 2010 yılında 8947 *amparo* başvurusu yapılmış, 2020 yılında bu sayı 6515'e kadar düşmüştür. Bu 10 yıllık süre içerisinde, düzenli bir şekilde olmasa da, Mahkemenin aldığı *amparo* başvurusu sayısında %27,18 oranında bir düşüş söz konusudur. Fakat dikkat edilirse bu yıllar arasındaki ortalama başvuru sayısının reform öncesi 2000-2004 yılları arasındaki ortalama başvuru sayısı ile neredeyse aynı olduğu, Mahkemenin yaşadığı krizin 2005-2010 yılları arasında ciddi boyutlara ulaştığı görülebilir. Bu istatistikler Cabañas García'nın görüşüne göre reformun etkili olmadığını göstermektedir, nitekim başvuruların hacminde önemli bir azalma olmadığı sürece, *amparo* başvurularının kabul edilebilirlik kriterlerini değiştirmekle amaçlanan caydırıcı etkiyi yarattığı söylenemeyecektir¹⁵².

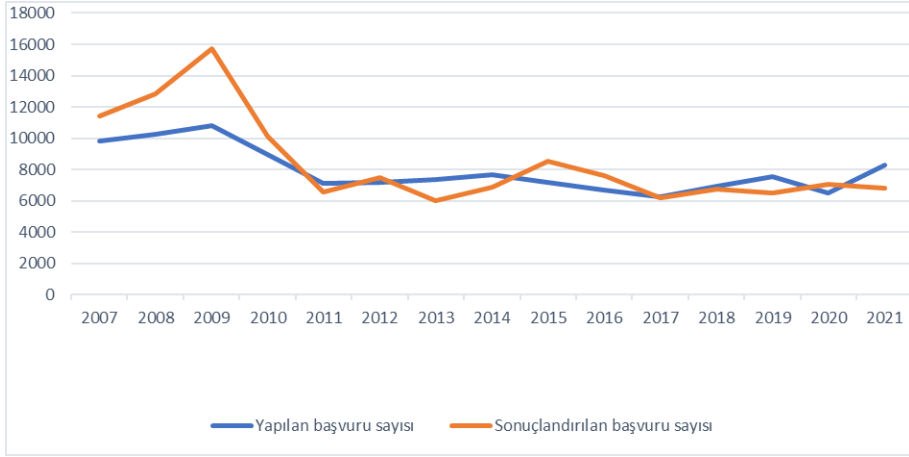
Esasında özellikle 2005-2010 yılları arasında Mahkemenin yaşadığı krizi tetikleyen olgunun, kabul edilebilirliği hakkında karar verilmesi için bekleyen başvuruların yaratmış olduğu birikme olduğu söylenebilir. Aşağıdaki grafikte görüleceği üzere Mahkemenin her yıl aldığı sayıda başvuruyu sonuçlandıramamasının yaratmış olduğu iş yükü, reformdan önce çok önemli ölçüde büyümüştür. Bu anlamda özel anayasal önem kriterinin yapılan *amparo* başvurusu sayısında önemli bir düşüşe yol açmasa da sonuçlandırılan başvuru sayısında hatırı sayılır bir etki yarattığı söylenebilir. Bu etki özellikle 2009 yılında gerçekten çok dikkat çekicidir; bu, o yıl için %145,41 bir oranla yapılan başvurular ile karara bağlanan başvurular arasındaki farkın azalmasını mümkün kılmıştır. González Beilfuss'a göre reformun en net görülebilecek pratik etkisi 2007 ve sonrasında sonuçlandırılan başvuru sayısında yaşanan artışta ortaya çıkmaktadır. Böylelikle, reformun en önemli sonucu, kabul edilmeyi bekleyen başvuru sayısını azaltmak olmuştur¹⁵³. 2007-2010 yılları arasında Mahkemenin önemli sayıda başvuruyu sonuçlandığı görülmektedir. Fakat buna rağmen sonuçlandırılan başvuru sayısının kabul edilemezlik kararları sayısına oranında ciddi bir değişiklik olmaması söz konusu

¹⁵² Cabañas García, J. C. (2010). s. 80.

¹⁵³ González Beilfuss, M. (2016). s. 341.

kriter ile sağlanmak istenen amaca ulaşamadığı ve bu sebeple reformun etkili olmadığı fikrini güçlendirmektedir.

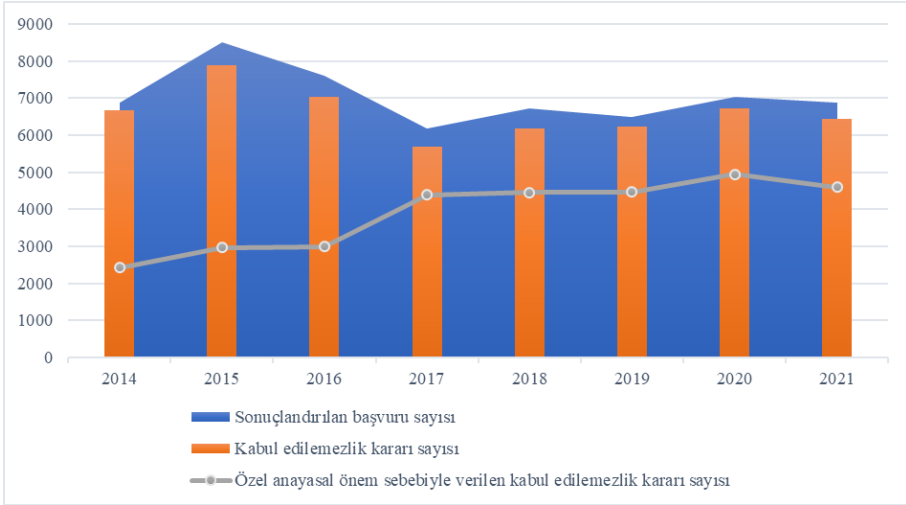
Grafik 2: 2007-2021 yılları arasında İspanya Anayasa Mahkemesine yapılan ve Mahkeme tarafından sonuçlandırılan *amparo* başvurusu sayısının birbirine oranı

Kaynak: İspanya Anayasa Mahkemesi İstatistikleri (Tablo 1)

Kriter her yıl İspanya Anayasa Mahkemesine yapılan *amparo* başvurusu sayısında ciddi bir değişiklik meydana getirmese de sonuçlandırılan *amparo* başvurularının sayısında artış gözlemlenmektedir. Bunun yalnızca özel anayasal önem kriterinden kaynaklanmadığı, Anayasa Mahkemesi Hakkında Organik Kanun'un 50.3 maddesine göre kabul edilemezlik kararlarında yalnızca sebebin belirtilmiş olmasının yeterli görüleceğine ilişkin düzenlemenin de etkili olduğunu belirtmek gerekir. Reform ile kabul edilebilirlik usulünde yapılan değişikliğin asıl amacının esas olarak incelenecek başvuru sayısını azaltmak olduğu göz önüne alındığında söz konusu kriterin en etkili sonucu kabul edilemezlik kararlarına ilişkin sayıda vermesi beklenmektedir. Fakat daha önce belirtildiği gibi bu sayıda önemli bir değişiklik olmamıştır. Buna karşın kabul edilemezlik kararları içerisinde özel anayasal önem sebebiyle reddedilen başvuruların oranı önemli ölçüde yüksektir ve bu oran yıldan yıla artmaktadır.

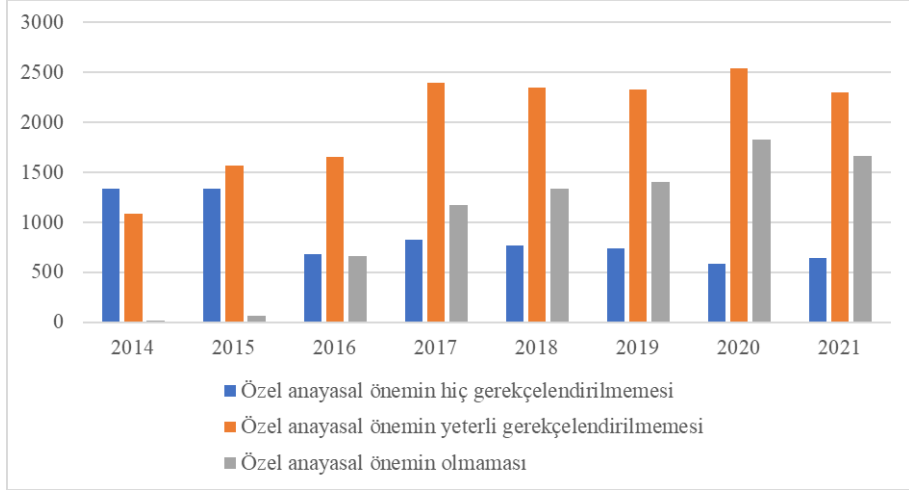
Grafik 3: Özel anayasal önem sebebiyle verilen kabul edilemezlik kararları sayısının kabul edilemezlik kararları sayısı ve sonuçlandırılan başvuru sayısına oranı

Kaynak: İspanya Anayasa Mahkemesi İstatistikleri (Tablo 1, Tablo 2)

Özel anayasal önem kriteri, İspanya Anayasa Mahkemesinin karşılaştığı iş yükü sorununun başarılı bir şekilde üstesinden gelme potansiyelinden çok daha fazla soru ve kaygı ortaya çıkarmaktadır. Kriterin uygulamasının niteliksel sonuçları yukarıda bahsedilen niceliksel sonuçlarına göre daha fazla tartışmaya yol açmıştır. Çünkü bu kriterin usule ve esasa ilişkin olmak üzere iki boyutu vardır. Mahkemenin özel anayasal önemin hiç gerekçelendirilmemiş olmasına ilişkin yaptığı inceleme tamamen şeklidir. Buna karşın özel anayasal önemin yeterince gerekçelendirilmediği veya başvurunun özel anayasal önemi haiz olmadığına ilişkin inceleme Mahkemenin takdirindedir. Dolayısıyla bu kriterin kapsamını ve Mahkemenin kriteri uygulamadaki eğilimini ortaya koymak için bu son iki alt kriterin nasıl yorumlandığına bakmak gerekmektedir. Kritere yönelik hukuki belirsizlik eleştirilerinin temeli de bu takdir yetkisinin genişliğinden kaynaklanmaktadır.

Grafik 4: İAYM'nin 2014-2020 yılları arasında üç farklı kategoride özel anayasal önem sebebiyle verdiği kabul edilemezlik kararlarının sayısının birbirine oranı

Kaynak: İspanya Anayasa Mahkemesi İstatistikleri (Tablo 2)

Gonzales Beilfuss'a göre başvuruçunun şikâyetinin özel anayasal önemini gerekçeleştirme zorunluluğuna ilişkin içtihat, reform yürürlüğe girdiğinden bu yana önemli bir değişikliğe uğramamıştır, ancak içeriği ve uygulandığı titizlik, bazen önemli bir hukuki belirsizlik yaratacak şekilde değişmiştir¹⁵⁴. Bu kriterin uygulanmaya başlandığı ilk yıllarda Mahkeme, özel anayasal önemin gerekçelendirilmesi yükümlülüğünü şekli bir yorumla uygulamıştır. Daha doğrusu zamanını esastan incelenmesi gereken başvurulara ayırmak isteyen Mahkeme bu kriterin usule ilişkin boyutunun karşılanıp karşılanmadığının belirlenmesine ağırlık vermiştir. Bu inceleme gerekli açıklamanın başvuruçudan yapıp yapılmadığı, basitçe başvuru evrakında ilgili bölümün doldurulup doldurulmadığı şeklindeydi. Fakat bu ilk incelemede dahi Mahkeme tarafından bir talebin özel anayasal önem gerekçelendirmesini değerlendirmek için farklı kriterler kullanılmıştır. Bu kapsamda farklı kriterlerin uygulanması, hukuki belirsizlik sorunlarına yol açmıştır¹⁵⁵. Buna karşın Mahkemenin son eğilimlerine

¹⁵⁴ a.g.e. s. 350.

¹⁵⁵ a.g.e. s. 351.

göre, bahsedilen yükümlülüğün gevşetilmesi söz konusu olmasa bile, artık başvuruda özellikle özel anayasal önem ifadesini kullanmanın veya gerekçelendirmeye ayrı bir bölüm ayırmanın gerekli olmadığı kabul edilmektedir¹⁵⁶, kriterin bu şekli unsuru ile ilgili olarak "makul bir tartışma çabasının" bulunması yeterli görülmektedir¹⁵⁷. Özel anayasal önem kriterinin şekli boyutundaki bu gevşeme, kriterin ilk yıllardaki hukuki belirlilik sorunlarını ortadan kaldırmamıştır, içeriği belirsiz ve çoğu durumda tartışmalı bir yeterlilik incelemesi olmaya devam etmektedir. Bununla birlikte Mahkemeyi özel anayasal önem gerekçesinin yetersiz olduğu başvuruları kabul etmeye sevk ettiği de söylenmektedir¹⁵⁸. Anayasa Mahkemesi ayrıca, bir davanın özel anayasal önemini gerekçelendirme yükümlülüğünün, temel hakkın ihlalinin yasal bir hükümden kaynaklandığı davalarda¹⁵⁹ ve aynı zamanda meclis veya seçim amaçlı *amparo* başvurularında göreceli olduğunu vurgulamaktadır. Mahkeme, yalnızca özel anayasal önemi yeterli gerekçelendirme yükümlülüğünün farklı seviyelerde dikkate alınacağına altını çizmekle kalmamış, aynı zamanda oluşabilecek zararın ve özel anayasal önem kriterinin maddi boyutunun uygulamada belirleyici bir ağırlığa sahip olduğunu belirtmiştir. Bir diğer yandan Mahkemenin, özel anayasal önemin yeterince gerekçelendirilmediğine dair basit bir argümanla rahatsız edici veya tartışmalı *amparo* başvurularını kabul etmek istemediği yorumları da yapılmıştır¹⁶⁰.

Özel anayasal önem kriterinin esasa ilişkin boyutunun usule ilişkin boyutundan daha fazla inceleme gerektirdiği açıktır. Mahkemenin özel anayasal önemin varlığına kanaat getirdiği kararları seyrek olma eğilimindedir ve genel olarak STC 155/2009 sayılı kararla belirlenen varsayımlardan bir veya birkaçına atıfta bulunmakla sınırlıdır. Açıkça kabul edildiği gibi, söz konusu kavramın açık, esnek ve belirsiz bir doğası olmasına rağmen, Mahkeme genel olarak ne bahsi geçen önemin varlığını ne de dayandığı hukuki temeli ayrıntılı olarak gerekçelendirmek

¹⁵⁶ STC 176/2012, de 15 de octubre; STC 118/2014, de 8 de julio.

¹⁵⁷ STC 89/2014, de 9 de junio, STC 88/2015, de 11 de mayo.

¹⁵⁸ González Beilfuss, M. (2016). s. 352.

¹⁵⁹ STC 118/2014, de 8 de julio.

¹⁶⁰ Urías Martínez, J. (2014). Seleccionar lo (menos) importante, içinde Morales Arroyo, J. M. (Der.), *Recurso de amparo, derechos fundamentales y trascendencia constitucional. El camino hacia la objetivación del amparo constitucional en España* (ss. 73–94), Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi, s. 87.

zorunda hissetmiştir¹⁶¹. Bununla birlikte özel anayasal önemin varlığına kanaat getirilen durumların özellikle anayasal içtihadın olmamasından ve anayasal içtihadın netleştirilmesine veya değiştirilmesine yönelik bir ihtiyaç duyulmasından kaynaklandığı görülmektedir. Bu durum da esasında kriterin belirsiz doğasını daha da karmaşıklaştırmakta ve hâlihazırda taşıdığı hukuki belirlilik sorununu tetiklemektedir. AİHM, *Arribas Antón* kararında söz konusu kriteri değerlendirirken bu sorunu tam da bu yönüyle ele almaktadır.

Arribas Antón kararında başvuru, çalıştığı psikiyatri merkezinin müdürü tarafından kendisine uygulanan disiplin cezasının hukuka aykırı olduğu iddiasıyla başlattığı uzun ve çekişmeli bir idari yargılamanın sonunda davasını İspanya Anayasa Mahkemesine taşımış ve Mahkeme 13 Eylül 2010'da *amparo* başvurusunu özel anayasal önemin gerekçelendirilmiş olması şartına uyulmadığı için kabul edilemez bulmuştur. Başvurucunun AİHM önündeki temel argümanı söz konusu kriterin aşırı derecede şekilci olması sebebiyle mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir¹⁶². AİHM'in bu kararda dikkat çektiği iki temel nokta vardır. Öncelikli olarak rolünün, hukuk yollarına erişimle ilgili düzenlemeler açısından en uygun politikayı belirlemek için yetkili ulusal makamların yerini almak değil, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi perspektifinden, bu ulusal makamlar tarafından verilen kararları değerlendirmek olduğunu hatırlatmaktadır; zira AİHM'in yetkisi *in abstracto* hiçbir kanunun Sözleşme'ye uygunluğunu takdir etmek değildir¹⁶³. Buna karşın bir müdahalenin varlığı hâlinde şikâyet Anayasa Mahkemesi tarafından özel anayasal önem sebebiyle kabul edilemez bulunmuş olsa dahi AİHM bu başvuruyu kabul edilebilir bulabilir, esastan inceleyebilir ve Sözleşme'ye aykırı olup olmadığını değerlendirebilir¹⁶⁴. AİHM *amparo* başvurusu için öngörülen kabul edilebilirlik koşullarının, sıradan bir temyiz mekanizması için öngörülenden daha katı olabileceği kanaatini

¹⁶¹ González Beilfuss, M. (2016). s. 354.

¹⁶² *Arribas Anton/İspanya*, B. No. 16563/11, 20/01/2015 § 24.

¹⁶³ *Arribas Anton/İspanya*, § 51.

¹⁶⁴ Amparo başvurusunun İspanya Anayasa Mahkemesi tarafından özel anayasal önem taşımadığı için kabul edilemez bulunmasına rağmen, konunun esastan incelendiği AİHM kararlarına örnek olarak bkz. *Del Rio Pradal/İspanya* [GC], B. No. 42750/09, 21/10/2013; *Varela Geis/İspanya*, B. No. 61005/09, 03/05/2013; *Manzanas Martin/İspanya*, B. No. 17966/10, 04/03/2012; *R.M.S./İspanya*, B. No. 28775/12, 18/06/2013.

ifade etse de¹⁶⁵ *amparo* başvurusunda bulunulması için uyulması gereken formaliteler ve sürelerle ilişkin düzenlemelerin, özellikle hukuki belirlilik ilkesi ile uyumlu olması gerektiğini belirtmiştir¹⁶⁶. Kısaca, *Arribas Antón* kararının AİHM tarafından İspanya Anayasa Mahkemesine yapılan ve özel anayasal önem kriterinin devam eden uygulamasına yönelik iki önemli sonuca varılabilir. İlk olarak Anayasa Mahkemesi, özel anayasal önem kriterinin içeriğini ve kapsamını tanımlamalıdır. İkinci olarak “adaletin düzgün işleyişini” (*une bonne administration de la justice*) garanti altına almak için, kabul edilebilir bulunan başvurularda özel anayasal önem kriterinin nasıl uygulandığını açıkça belirtmelidir. Nitekim bir Anayasa Mahkemesinin aldığı kararlar ilgililerine güven vermelidir¹⁶⁷.

SONUÇ

Anayasa Mahkemesi Hakkında Organik Kanun’da 2007 yılında yapılan değişiklik ile özel anayasal önem kriterine yer verilmesi, kabul edildiği günden bu yana *amparo* başvurusuna ilişkin en önemli değişikliklerden birini oluşturmuştur. Zira bu değişiklik *amparo* yolunun subjektif işlevinin her zaman yerine getirilmesi zorunlu bir amaç veya hedef olmadığı fikrini yansıtmaktadır. Yani İspanya Anayasa Mahkemesi, temel hak ve hürriyetlerin ihlali durumu mevcut olsa dahi subjektif işlevini kullanarak her birey nezdinde bir tespit ve giderim sağlamayacaktır. Bu durum *amparo* yolunun asıl amacının objektif işlevini yerine getirmek olup olmadığı konusunda tartışma ortaya çıkarsa da mevcut uygulamada bu işlevin tercih edildiği görülmektedir. Nitekim uygulamada subjektif işlevin tamamıyla göz ardı edildiği söylenemese de kavramsal olarak dahi objektif işlevine ağırlık verildiği anlaşılmaktadır. Özel anayasal önem kriteri göstermektedir ki İspanya Anayasa Mahkemesi, subjektif işleviyle yerine getirdiği yükümlülüğünü ikincillik ilkesi gereği derece mahkemelerine devretmeye çalışırken; objektif işlevini öne çıkararak bireyi etkileyen eylem ve işlemlerin sonuçlarının ötesinde anayasanın yorumcusu olarak hareket etmeyi tercih etmektedir.

Özel anayasal önem kriteri, esası incelenecek başvuru sayısının ve böylece iş yükünün azaltılması ve İspanyol anayasa yargısının

¹⁶⁵ *Arribas Anton/İspanya*, § 42.

¹⁶⁶ *Arribas Anton/İspanya*, § 46.

¹⁶⁷ Hernández Ramos, M. (2016). “Incumplimiento de la buena administración de justicia del Tribunal Constitucional en la admisión del recurso de amparo. El caso *Arribas Antón vs. España del TEDH*”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 108, s. 320.

başvuruları esastan inceleme ve sonuçlandırma sürelerinin iyileştirilmesi amacıyla tesis edilen bir kabul edilebilirlik kriteridir. Bu kriter İspanya Anayasa Mahkemesinin 42 yıllık anayasa şikâyeti sisteminde 13 yıldır uygulanmaktadır. Mahkemenin iş yükünü oluşturan farklı dinamikler söz konusudur. Bunların en başında *amparo* başvurusunda bulunabilecek kişi kategorisinin genişliği göze çarpmaktadır. Bunun yanında İspanya'nın özerk topluluklardan oluşan yönetim biçimi ve temel hakların korunması sistemi *amparo* başvurusunun tabi olduğu ikincilliğin derecesini de düşürmektedir. *Amparo* yolunun bu nitelikleriyle birlikte kriterin amaçlanan verimi sağlayıp sağlayamadığı tartışılabilir fakat zamanla kabul edilemez bulunan başvuru sayısında bir artış yaşandığı ve özellikle özel anayasal önem kriterinin bu kararların arasındaki yerinin giderek önem kazandığı açıktır. Öyle ki kabul edilemez bulunan başvurular arasından özel anayasal önemi haiz olmadığına karar verilen başvuruların sayısı bugün neredeyse %70 civarındadır. Bu durum kriterin her geçen gün daha fazla sayıda başvuruda uygulanma potansiyelinin de olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte her ne kadar yedi varsayımsal durum belirlenmişse de kriterin doğası gereği, her somut olayın kendi koşullarına göre bu uygulamanın kapsamının da değiştiği anlaşılmaktadır.

İspanya Anayasa Mahkemesinin özel anayasal önem kriteri Amerika Birleşik Devletleri, Almanya gibi diğer ülkelerdeki anayasa şikâyeti uygulamaları örnek alınarak tesis edilmiştir ve Türkiye gibi birçok ülke için de örnek oluşturmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru usulünde de mevcut olan anayasal ve kişisel önem kriteri aynı amaçla belirlenmiştir. Fakat kriter Türkiye'de bireysel başvuru yoğunluğunun yaratmış olduğu iş yükü sebebiyle getirilen bir kabul edilebilirlik koşulu olarak ortaya çıkmamış; diğer ülkelerdeki uygulamalar ve reformlar göz önüne alınarak geleceğe yönelik bir öngörü bireysel başvuru usulünün kabulü ile hayata geçirilmek istenmiştir. Her hâlükârda böyle bir kabul edilebilirlik kriterinin belirlenmesi, anayasa şikâyeti usulünü işleten yargı mekanizmalarının rolünün ne olduğu sorusuyla doğrudan bağlantılıdır ve kriterin uygulandığı mahkeme ve başvuruların artması İspanya ve diğer birçok ülkede anayasa mahkemelerinin objektif işlevinin artırılması trendinin giderek yükseleceğini de göstermektedir.

EKLER

Tablo 1: İspanya Anayasa Mahkemesinin İş Yükü¹⁶⁸

Yıl	Toplam Dosya Sayısı	Amparo Başvurusu Sayısı		Sonuçlandırılan Amparo Başvurusu Sayısı		Kabul Edilemezlik Kararı Sayısı	
		Sayı	Toplam Dosya Sayısına Oranı	Sayı	Amparo Başvurusu Sayısına Oranı	Sayı	Sonuçlandırılan Amparo Başvurusu Sayısına Oranı
1997	5538	5391	97,35%	4301	79,78%	3621	84,19%
1998	5537	5441	98,27%	4885	89,78%	4556	93,27%
1999	5652	5582	98,76%	5090	91,19%	4628	90,92%
2000	6901	6762	97,99%	6913	102,23%	6057	87,62%
2001	6934	6786	97,87%	6106	89,98%	5241	85,83%
2002	7456	7285	97,71%	5611	77,02%	4900	87,33%
2003	7878	7721	98,01%	6658	86,23%	5428	81,53%
2004	7951	7814	98,28%	7109	90,98%	6431	90,46%
2005	9708	9476	97,61%	6078	64,14%	5396	88,78%
2006	11741	11471	97,70%	8368	72,95%	7443	88,95%
2007	10013	9840	98,27%	11393	115,78%	10970	96,29%
2008	10410	10279	98,74%	12833	124,85%	12474	97,20%
2009	10848	10792	99,48%	15693	145,41%	13042	83,11%
2010	9041	8947	98,96%	10110	113,00%	8992	88,94%
2011	7192	7098	98,69%	6584	92,76%	5924	89,98%
2012	7294	7205	98,78%	7515	104,30%	7296	97,09%
2013	7573	7376	97,40%	6012	81,51%	5347	88,94%
2014	7878	7663	97,27%	6882	89,81%	6662	96,80%
2015	7368	7203	97,76%	8513	118,19%	7880	92,56%
2016	6774	6685	98,69%	7596	113,63%	7030	92,55%
2017	6381	6286	98,51%	6186	98,41%	5699	92,13%
2018	6977	6918	99,15%	6721	97,15%	6173	91,85%
2019	7621	7554	99,12%	6494	85,97%	6224	95,84%
2020	6570	6515	99,16%	7036	108,00%	6710	95,37%
2021	8370	8294	99,09%	7026	84,71%	6439	91,64%
Toplam	195289	192384	98,79%	187690	91,43%	170563	91,24%

¹⁶⁸ Tablo şu kitaptan alınmıştır: Doğan, Z. P. (2021). Bireysel Başvuru Usulünde Önemli Zarar Ölçütü, İstanbul: On İki Levha Yay. s. 340.

Tablo 2: Özel Anayasal Önem Kabul Edilemezlik Kararlarının Türe Göre Dağılımı¹⁶⁹

Yıl	Kabul Edilemezlik Kararı Sayısı	Özel Anayasal Önem Kararı Sayısı				
		Toplam Sayı	Özel Anayasal Önemin Hiç Gerekçelendirilmemesi	Özel Anayasal Önemin Yeterli Gerekçelendirilmemesi	Özel Anayasal Önemin Olmaması	Kabul Edilemezlik Kararı Sayısına Oranı
2014	6662	2430	1331	1082	17	36,48%
2015	7880	2965	1334	1569	62	37,63%
2016	7030	2995	677	1656	662	42,60%
2017	5699	4392	823	2396	1173	77,07%
2018	6173	4454	765	2350	1339	72,15%
2019	6224	4469	741	2328	1400	71,80%
2020	6710	4946	588	2534	1824	73,71%
2021	6439	4602	644	2299	1659	71,47%
Toplam	57817	31253	6903	16214	8136	60,36%

¹⁶⁹ Tablo şu kitaptan alınmıştır: Doğan, Z. P. (2021). s. 340–341; Tribunal Constitucional de España (2022), Avance estadístico 2021, https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Estadisticas/2021_Estadistica_Anuar_V3.pdf (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

Tablo 3: Özel Anayasal Önem Kabul Edilebilirlik Kararlarının Türe Göre Dağılımı¹⁷⁰

Yıl	Kabul Edilebilirlik Kararı Sayısı	Özel Anayasal Önem Kararı Sayısı						
		a	b	c	d	e	f	g
2015	87	20	24	1	-	11	-	5
2016	67	12	20	8	3	1	9	6
2017	71	27	21	4	1	8	4	2
2018	115	53	38	3	-	4	7	3
2019	174	43	21	20	-	2	7	19
2020	180	44	41	9	-	4	21	13
2021	133	25	14	15	-	1	21	6
Toplam	827	244	179	60	4	31	69	54

¹⁷⁰ Tribunal Constitucional de España (2022), Avance estadístico 2021, https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Estadisticas/2021_Estadistica_Anuual_V3.pdf (Erişim Tarihi: 08/03/2022); Tribunal Constitucional de España (2021), Memoria 2020, <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/MEMORIA-2020.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022); Tribunal Constitucional de España (2020), Memoria 2019 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/MEMORIA2019.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022); Tribunal Constitucional de España (2019), Memoria 2018 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/MEMORIA-2018.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022); Tribunal Constitucional de España (2018), Memoria 2017 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/MEMORIA2017.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022); Tribunal Constitucional de España (2017), Memoria 2016 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/Memoria-2016.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022); Tribunal Constitucional de España (2016), Memoria 2015 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/Memoria-2015.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022); Tribunal Constitucional de España (2015), Memoria 2014 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/Memoria%202014.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

KAYNAKÇA

- AHUMADA RUIZ, Marian (1994). "El 'certiorari'. El ejercicio discrecional de la Jurisdicción de apelación por el Tribunal Supremo de los Estados Unidos", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 41, ss. 89–136.
- ARAGÓN REYES, Manuel (1987). "El Recurso de Amparo", *Anales de estudios económicos y empresariales*, S. 2, ss. 247–260.
- ARAGÓN REYES, Manuel (2003). "Problemas del recurso de amparo", *Revista jurídica Universidad Autónoma de Madrid*, S. 8, ss. 53–74.
- ARAGÓN REYES, Manuel (2009). "La Reforma de la Ley Orgánica del Tribunal Constitucional", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 85, ss. 11–43.
- ARROYO JIMÉNEZ, Luis (2017). "Especial trascendencia constitucional del recurso de amparo", *Revista El Cronista del Estado Social y Democrático de Derecho*, S. 68, ss. 36–43.
- BALAGUER CALLEJÓN, Francisco, CÁMARA VILLAR, Gregorio; MEDINA REY, Luis Felipe (2008). *La nueva Ley Orgánica del Tribunal Constitucional*. Madrid: Tecnos.
- BORRAJO INIESTA, Ignacio (2008). "Mitos y realidades de la jurisdicción constitucional de amparo: hechos, derecho, pronunciamientos, admisión, costes", *Teoría & Derecho: Revista de Pensamiento Jurídico*, S. 3, ss. 158–204.
- CABAÑAS GARCÍA, Juan Carlos (2010). "El Recurso de amparo que queremos", *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 88, ss. 39–81.
- CARRASCO DURÁN, Manuel (2001). "El concepto constitucional de recurso de amparo: Examen de posibilidades para una reforma de la regulación y la práctica del recurso de amparo", *Revista Española de Derecho Constitucional*, C. 21, S. 63, ss. 79–127.
- CASAS BAAMONDE, María Emilia (2009). "Amparo Başvurusu", *Anayasa Yargısı*, C. 26, ss. 101–120.
- COMELLA, Luciano Francisco (2013). *The Constitution of Spain*, Oregon: Hart Publishing.
- CUENCA, Carmona (2005). *La crisis del recurso de amparo. La protección de los Derechos Fundamentales entre el Poder Judicial y el Tribunal Constitucional*, Madrid: Universidad de Alcalá.

- DÍEZ PICAZO, Luis María (2013). *Sistema De Derechos Fundamentales*, Navarra: Civitas.
- DOĞAN, Zelal Pelin (2021). *Bireysel Başvuru Usulünde Önemli Zarar Ölçütü*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- ESEN ARNWINE, Selin (2003). “İspanya’da Bireysel Başvuru Yolu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 52, S. 4, ss. 249–271.
- ESEN ARNWINE, Selin (2009). Anayasa Şikâyeti, içinde KIRCA, Çiğdem, YONGALIK, Aynur (Der.), *Ankara Hukuk Toplantıları Anayasa Şikâyeti* (ss. 35–39). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- ESPINOSA DÍAZ, Ana (2010). “El recurso de amparo: Problemas antes, y después, de la reforma”, *InDret Revista para el Análisis del Derecho*, S. 4, ss. 1–21.
- ESQUIVEL ALONSO, Yessica (2013). “El requisito de la especial transcendencia constitucional: ‘Decidir no decidir’”, *Estudios de Deusto*, C. 61, S. 2, ss. 173–200.
- FERNANDEZ ANTELO, Luis (2013). “Bireysel Başvuruların Kabul Edilebilirlik Kriterleri: Anayasal Önem Kriteri Ağırlıklı Bir İnceleme”, *Anayasa Yargısı*, C. 30, ss. 127–137.
- FERNÁNDEZ FARRERES, Germán (2005). *El recurso de amparo constitucional: una propuesta de reforma*, Madrid: Fundación Alternativas,
- FERNÁNDEZ FARRERES, Germán (2007). “La Reforma de la Ley Orgánica del Tribunal Constitucional (Comentario a la Ley Orgánica 6/2007, de 24 de mayo)”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 81, ss. 11–62.
- FERRER MAC-GREGOR, Eduardo (2006). “El amparo iberoamericano”, *Estudios Constitucionales*, C. 4., S. 2., ss. 39–65.
- GARCÍA DE ENTERRÍA, Eduardo (1996). “Una nota sobre el interés general como concepto jurídico indeterminado”, *Revista Española de Derecho Administrativo*, S. 89, ss. 69–89.
- GARCÍA PELAYO, Manuel (1989). “Estado legal y estado constitucional de derecho en el Tribunal Constitucional Español”, *ILANUD*, C. 9-10, S. 23-24, ss. 7–33.
- GARRO VARGAS, Anamari (2006). “El debate sobre la reforma del recurso de amparo en España: análisis de algunas de las propuestas a la luz de la Constitución”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 76, s. 95–142.

- GIRLEŞTEANU, George (2011). “The Amparo Proceedings – The Instrument for The Protection of Fundamental Rights and Freedoms-(I)”. *Rom. J. Comp. L.*, S. 54, ss. 54–79.
- GONGORA PIMENTEL, Genaro David (2009). “Amparo Ne İçindir?”, *Anayasa Yargısı*, C. 29, ss. 161–182.
- GONZÁLEZ BEILFUSS, Markus (2016). “La especial trascendencia constitucional de las demandas de amparo”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 107, ss. 333–367.
- HERNÁNDEZ RAMOS, Mario (2009). *El nuevo trámite de admisión del recurso de amparo constitucional*, Madrid: Reus.
- HERNÁNDEZ RAMOS, Mario (2010). “El Tribunal Constitucional Federal alemán aún en la encrucijada balance de medio siglo de reformas del trámite de admisión de la Verfassungsbeschwerde”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 88, ss. 83–130.
- HERNÁNDEZ RAMOS, Mario (2016). “Incumplimiento de la buena administración de justicia del Tribunal Constitucional en la admisión del recurso de amparo. El caso Arribas Antón vs. España del TEDH”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 108, ss. 307–335.
- İNCEOĞLU, Sibel (2017). *Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru Türkiye ve Latin Modelleri*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- MATIA PORTILLA, Francisco Javier (2009). “La especial trascendencia constitucional y la inadmisión del recurso de amparo”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 86, ss. 343–368.
- NARANJO ROMÁN, Rosario (2020). *El recurso de amparo: la especial trascendencia constitucional en la jurisprudencia del Tribunal Constitucional*, Valencia: Tirant lo Blanch.
- ORTEGA GUTIÉRREZ, David (2010). “La especial trascendencia constitucional como concepto jurídico indeterminado. De la reforma de 2007 de la LOTC a la STC 155/2009, de 25 de junio”, *Teoría y Realidad Constitucional*, S. 25, ss. 497–513.
- PÉREZ TREMPES, Pablo (2015). *El Recurso de Amparo*, Valencia: Tirant lo Blanch.
- RODRÍGUEZ ÁLVAREZ, José Luis (1994). “Seleccionar lo importante: la reciente reforma de trámite de admisión de la Verfassungsbeschwerde”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, S. 41, ss. 139–148.

SALA SÁNCHEZ, Pascual (2012). “Temel Hakların Yargısal Korunmasında İspanyol Sistemi: İspanya Anayasa Mahkemesi'nin Kararları”, *Anayasa Yargısı*, C. 29, ss. 227–245.

SUANZES-CARPEGNA, Joaquín Varela (2003). “La Constitución de 1978 en la historia Constitucional Española”, *Revista Española de Derecho Constitucional*, C. 23, S. 69, ss. 31–67.

URÍAS MARTÍNEZ, Joaquín (2014). Seleccionar lo (menos) importante, içinde MORALES ARROYO, Jose Maria (Der.), *Recurso de amparo, derechos fundamentales y trascendencia constitucional. El camino hacia la objetivación del amparo constitucional en España* (ss. 73–94). Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi.

Constitución Española. «BOE» núm. 311, de 29/12/1978.

Ley Orgánica 2/1979, de 3 de octubre, del Tribunal Constitucional. «BOE» núm. 239, de 05/10/1979.

Ley Orgánica 6/2007, de 24 de mayo, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/1979, de 3 de octubre, del Tribunal Constitucional. «BOE» núm. 125, de 25 de mayo de 2007.

İnternet Kaynakları

Tribunal Constitucional de España (2022), Avance estadístico 2021, https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Estadisticas/2021_Estadistica_Anual_V3.pdf (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

Tribunal Constitucional de España (2021), Memoria 2020, <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/MEMORIA-2020.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

Tribunal Constitucional de España (2020), Memoria 2019 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/MEMORIA2019.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

Tribunal Constitucional de España (2019), Memoria 2018 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/MEMORIA-2018.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

Tribunal Constitucional de España (2018), Memoria 2017 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/MEMORIA2017.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

Tribunal Constitucional de España (2017), Memoria 2016 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/Memoria-2016.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

Tribunal Constitucional de España (2016), Memoria 2015 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/Memoria-2015.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

Tribunal Constitucional de España (2015), Memoria 2014 <https://www.tribunalconstitucional.es/es/memorias/Documents/Memoria%202014.pdf> (Erişim Tarihi: 08/03/2022).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

Saez Maeso/İspanya, B. No: 77837/01, 09/11/2004.

Manzanas Martin/İspanya, B. No. 17966/10, 04/03/2012.

Varela Geis/İspanya, B. No. 61005/09, 03/05/2013.

R.M.S. /İspanya, B. No. 28775/12, 18/06/2013.

Del Rio Prada/İspanya [GC], B. No. 42750/09, 21/10/2013.

Arribas Antón/İspanya, B. No: 16563/11, 20/01/2015.

İspanya Anayasa Mahkemesi Kararları

ATC 106/1980, de 26 de noviembre.

STC 2/1981, de 30 de enero.

STC 25/1981, de 14 de julio.

STC 31/1981, de 28 de julio.

STC 11/1982, de 29 de marzo.

STC 35/1983, de 11 de mayo.

STC 65/1983, de 21 de julio.

STC 23/1984, de 20 de febrero.

STC 112/1984, de 28 de noviembre.

STC 67/1988, de 18 de abril.

STC 6/1998, de 13 de enero.

STC 227/1999, de 13 de diciembre.

STC 175/2000, de 26 de junio.

ATC 188/2008, de 21 de julio.

ATC 289/2008, de 22 de septiembre.

STC 119/2008 de, 13 de octubre.

STC 70/2009, de 23 de marzo.
STC 155/2009, de 25 de junio.
STC 58/2010, de 4 de octubre.
ATC 165/2011, de 27 de febrero.
STC 15/2011, de 28 de febrero.
STC 17/2011, de 28 de febrero.
ATC 29/2011, de 17 de marzo.
STC 36/2011, de 28 de marzo.
STC 59/2011, de 3 de mayo.
STC 60/2011, de 5 de mayo.
STC 61/2011, de 5 de mayo.
STC 88/2015, de 11 de mayo.
STC 68/2011, de 16 de mayo.
STC 69/2011, de 16 de mayo.
STC 89/2011, de 6 de junio.
STC 133/2011, de 18 de julio.
STC 162/2011, de 2 de noviembre.
STC 183/2011, de 2 de noviembre.
STC 165/2011, de 3 de noviembre.
STC 170/2011, de 3 de noviembre.
STC 191/2011, de 12 de diciembre.
ATC 185/2011, de 21 de diciembre.
ATC 26/2012, de 31 de enero.
ATC 96/2012, de 7 de mayo.
STC 107/2012, de 21 de mayo.
STC 141/2012, de 2 de julio.
STC 176/2012, de 15 de octubre.
STC 192/2012, de 29 de octubre.
STC 2/2013, de 14 de enero.
STC 27/2013, de 11 de febrero.
STC 44/2013, de 25 de febrero.
STC 56/2013, de 11 de marzo.
STC 79/2013, de 8 de abril.
STC 88/2013, de 11 de abril.
STC 115/2013, de 9 de mayo.
STC 116/2013, de 20 de mayo.
STC 122/2013, de 20 de mayo.
STC 147/2013, de 6 de agosto.
STC 170/2013, de 7 de octubre.

STC 173/2013, de 10 de octubre.
STC 191/2013, de 18 noviembre.
STC 216/2013, de 19 de diciembre.
STC 21/2014, de 10 de febrero.
STC 29/2014, de 24 de febrero.
STC 47/2014, de 7 de abril.
STC 58/2014, de 5 de mayo.
STC 89/2014, de 9 de junio.
STC 118/2014, de 8 de julio.
STC 128/2014, de 21 de julio.
STC 130/2014, de 21 de julio.
STC 160/2014, de 6 de octubre.
STC 21/2015, de 16 de febrero.
ATC 44/2015, de 25 de febrero.
STC 42/2015, de 2 de marzo.
STC 115/2015, de 8 de junio.
STC 107/2016, de 7 de junio.
STC 60/2017, de 22 de mayo.
STC 58/2018, de 4 de junio.
STC 59/2018, de 4 de junio.
ATC 65/2018, de 18 de junio.
STC 93/2018, de 17 de septiembre.
STC 1/2019, de 14 de enero.
STC 31/2019, de 28 de febrero.
STC 41/2019, de 27 de marzo.
STC 42/2019, de 27 de marzo.
STC 47/2019, de 8 de abril.
STC 46/2020, de 15 de junio.
STC 48/2020, de 15 de junio.
STC 71/2020, de 29 de junio.
STC 68/2020, de 29 de junio.
STC 85/2020, de 20 de julio.
STC 88/2020, de 20 de julio.
STC 99/2021, de 10 de mayo.